

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

A Debreceni Protestáns Lap
könyvnyomdája Debrecen,
Nyomtató-utca 9. sz. ahova a
szétküldésére vonatkozó fel-
szólamlások küldendők.

Majelen hetenként egyszer szombaton, másfél lappal.
Előfizetési ár: egész évre 12 korona, félévre 6 korona
Egyes szám ára 30 fillér.

A szerkesztőség és kiadóhivatal
Debrecen, Nyomtató-utca 9. sz.
ahova a lap szellemi és anyagi
ügyeire vonatkozó összes közle-
mények, kéziratok, előfizetési
és hirdetési díjak küldendők.

PONTOS ÉS
LEGJOBB

Ó R Á K

5 évi jótállás mellett! 5

= Egyházi szentedények =

urvacsora-kelyhek, keresztelő-kannák
medenczék és borkancsók ■ ■ ■

arany és ezüst ékszerek

evőeszközök, chinaezüst-disztárgyak

részletfizetésre is!

Javításokat és vidéki megrende-
lésekre különös gondot fordítok!

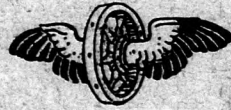
Pontos
kiszolgálás ;
jutányos
árak !

Arjegyzék 2000 képpel ingyen és bérmentve

POLGÁR KÁLMÁN

műorás és ékszerész BUDAPESTEN VII. Erzsébet-körut 29 sz

Az ev. ref. egyházak szállítója,

A vonatok indulása Debreczen állomásról. — Érvényes 1909. október hó 1-től.

D é l e l ő t t				D é l u t á n					
vonat- szám	óra	perc	vonat neme	hova ?	vonat- szám	óra	perc	vonat- neme	hova ?
1713	2 20		szv.	Püspökladány, Budapest k. p. u.	1705	12 10		szv.	Budapest k. p. u.
1706	2 44		"	Máramarossziget, Körösmező	4404	12 15		"	Hajdunánás, Tiszalök
4212	4 30		vv.	Tiszafüred, Füzesabony	1702	12 20		gyv.	Máramarossziget, Körösmező
1721	5 09		mtv.	Püspökladány	4710	12 26		szv.	Nyiregyháza, Szerencs
1710	5 10		szv.	Szatmárnémeti	4716	2 20		mtv.	Hajduhadház (csak XI/1-ig)
4702	5 15		"	Nyiregyháza, Szerencs	1770	3 11		tvsszsz	¹⁾ Ermihályfalva
4402	5 30		mtv.	Hajdunánás, Tiszalök	1745	3 45		"	Püspökladány
4408	8 09		"	Hajdunánás	17C8	3 56		szv.	Máramarossziget, Körösmező
4704	8 51		szv.	Nyiregyháza, Szerencs	4706	4 28		"	Nyiregyháza, Szerencs
1703	8 57		gyv.	Budapest k. p. u.	4406	4 36		"	Hajdunánás, Tiszalök
4512	9 41		vv.	Derecske, Nagyléta—Vértes	1701	4 42		gyv.	Budapest k. p. u.
1742	10 00		tvsszsz	Királyháza	4514	4 51		vv.	Derecske, Nagyléta—Vértes
4204	11 33		szv.	Tiszapolgár, Tiszafüred, Füzesabony	4214	2 58		"	Tiszapolgár, Tiszafüred
1747	11 28		vszsz	Püspökladány	1704	6 57		gyv.	Szatmár-Németi
4414	11 11		mtv.	Hajduböszörmény	4410	7 00		mtv.	Hajdunánás
					4708	7 06		szv.	Nyiregyháza, Szerencs
					1709	9 00		"	Püspökladány, Nagyvárad
					4714	10 38		mtx.	Nyiregyháza
					1707	10 40		szv.	Budapest k. p. u.
					1712	10 53		"	Máramarossziget

¹⁾ Csak a debreczeni országos vásárok két napján közlekedik.
*) Télen is

Jegyzet
Délelőtt = éjjel 12 óra 1 perctől déli 12 óráig.
Délután = déli 12 óra 1 perctől éjjel 12 óráig.

A vonatok érkezése Debreczen állomásra. — Érvényes 1909. október hó 1-től.

D é l e l ő t t				D é l u t á n					
vonat- szám	óra	perc	vonat neme	honnan ?	vonat- szám	óra	perc	vonat neme	honnan ?
1713	1 29		szv.	Máramarossziget	1702	12 08		gyv.	Budapest k. p. u.
1706	2 18		"	Budapest k. p. u.	4413	2 00		mtv.	Hajduböszörmény
1720	5 03		"	Nagyvárad, Püspökladány	1744	2 51		tvsszsz	Püspökladány
4713	6 35		mtv.	Nyiregyháza	4513	3 05		vv.	Nagyléta—Vértes, Derecske
1711	6 48		szv.	Királyháza	4705	3 24		szv.	Szerencs, Nyiregyháza
4401	7 14		"	Tiszalök, Hajdunánás	1708	3 36		"	Budapest k. p. u.
4511	7 20		vv.	Nagyléta—Vértes, Derecske	4403	3 40		mtv.	Tiszalök, Hajdunánás
1742	7 46		tvsszsz	Püspökladány	1701	4 22		gyv.	Körösmező, Máramarossziget
4211	7 54		vv.	Tiszafüred	4213	5 31		vv.	Füzesabony, Tiszafüred
4701	8 04		szv.	Szerencs, Nyiregyháza	4405	6 30		szv.	Tiszalök, Hajdunánás
1703	8 46		gyv.	Szatmár-Németi	4715 [*]	6 33		mtv.	Hajduhadház (csak XI/1-ig)
1722	9 36		mtv.	Püspökladány	1709	6 43		szv.	Szatmár-Németi
4407	11 26		"	Hajdunánás	1704	6 49		gyv.	Budapest k. p. u.
4703	11 22		szv.	Szerencs, Nyiregyháza	4707	8 46		szv.	Szerencs, Nyiregyháza
1705	11 40		"	Körösmező, Máramarossziget	4515	9 25		vv.	¹⁾ Derecske
					1712	9 46		szv.	Budapest k. p. u. Püspökladány
					1707	10 12		"	Körösmező, Máramarossziget
					4400	10 13		mtv.	Hajdunánás
					4203	10 07		szv.	Füzesabony, Tiszafüred, Tiszapolgár
					4711	10 26		"	Szerencs, Nyiregyháza

¹⁾ Május 15-től szeptember 15-ig csak ünnep-és vasárnapokon közlekedik.
*) Télen is.

Jegyzet.
Délelőtt = éjjel 12 óra 1 perctől déli 12 óráig.
Délután = déli 15 óra 1 perctől éjjel 12 óráig.

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

A Debreceni Protestáns Lap
könyvnyomdája Debrecen,
Nyomtató-utca 9. sz. ahova a
12 szétküldésére vonatkozó fel-
szólamlások küldendők.

Megjelen belenként egyszer szombaton, másfél lapon.

Előfizetési ár: egész évre 12 korona, félévre 6 korona

Egyes szám ára 30 fillér.

A szerkesztőség és kiadóhivatal
Debrecen, Nyomtató-utca 9. sz.
ahova a lap szellemi és anyagi
ügyeire vonatkozó összes közle-
mények, kéziratok, előfizetési
és hirdetési díjak küldendők.

Kik hát a boldogok?

„Mit papoltok nekünk a bűn veszedelmeiről? Hiszen mi úgy látjuk, hogy a bűn elragadó szép és úgy érezzük, hogy mámoritón édes. A bűn az erénynél mindig boldogabb. Futó bolond volt az a bölcs, aki azt mondá, hogy a világon csak egy boldogság van: az erény és csak egy boldogtalanság: a bűn. Homlokegyenest ellenkezőképen áll a dolog. Csak egy boldogság van: a bűn és csak egy boldogtalanság: az erény. A bűn barátai aranyos bársonyszéken ülnek, selyempárnán pihennek, ezüstkehelyből iszszak a gyöngyöző italt s öltözködnek biborba, ragyogásba. Az erény hívei gyalázatba, gyötrelembe, Golgothára, bitófára kerülnek. A bűn barátai előtt porba borul mind az egész világ. Az erény híveit sárba tiporja mind az egész világ. A bűn barátai királyok. Az erény hívei koldusok. *A bűn istene (Dionysos) borostyánkoszorut visel. Az erény istene (Krisztus) töviskoszorut.*“ Így beszél sok ember.

És nincsen igaza.

Mert a bűn mindenkor emberölő volt és az is marad mindig. De sokszor titokban, láthatatlanul végezi ördögi munkáját, rettenetes rombolását. És ott, ahol a mi szemünk nem lát semmi gyanusát, semmi sötét jelt: a romlás már régen megkezdődött és előre haladt. A bűnösök boldogoknak látszanak. Gazdagok, virulóegészségűek, vidámak, méltóságosak, hatalmasak és dicsőségesek. De belül már ott a pokol. Az ereken a kórság. A lélekben a gond, a gyötrő lelkiösmeret. Örömük poharába titkon ejtett könnyecseppek, a keserűségnek tüzgyöngyei peregnek: undor, életunalom, halálvágy. „Arany pohárban méregital.“ (Petőfi) Szemük csillog, mint két izzó parázs. A balga tömeg azt véli: a gyönyörtől. A boldogtalan bűnösök érzik: a gyötrelemtől. Rajtuk van a pokol pecsétje. A kárhozatnak vannak eljegyezve. Kívül piros, belül férges gyümölcsök. Az ördög szedi majd le, szaggatja le őket. *Jaj azoknak, kik most nevetnek! Mert sirni és jajgatni fognak.* (Luk. 6, 25.) Sirni, jajgatni és üvölni! És megirigylik azt, akinek nem volt egy nevető percze, *akinek könyhullatás volt a kenyere éjjel-nappal!*

Könnyelmű vétkezők! Mikor a boldogságról beszéltek: ne a külsőt vegyétek szemügyre, hanem a belsőt; ne a testet, hanem a lelket; ne a látszatot, hanem a valóságot!

Az igaz még a máglyatűzben is mennyországban örül. A gonosz a gyönyörmámorban is pokolban gyötrődik.

Cseréljétek meg a pokol és a mennyország lakóit: és a pokolból mennyország lesz, a mennyországból pedig pokol!

Jánosi Zoltán.

A puszta.

„Hej mostan puszta ám igazán a puszta“ dalolja a költő. Most tél-víz idején (lám ilyen vizes a magyar tél természete) igazán elhagyott a vidék, a falu. Uttalanok az utak, feneketlen a sár; végtelen a sötétség és a nyomor.

A múlt nyáron a felvidéken barangoltam és az apró kis festői falvakban ödöngtem. Vonzottak ezek a hegyoldalán megülő fészkek. A meszsire látszó templom mint egy nagy kotló és a körülötte lévő házak, mint megannyi csibék. És aztán az egésznek nyugodalmas, barátságos tekintete. A falvakba érve azonban szerte foszlott a kép festőisége, eltűnt a regényes hangulat és élesen szemembe tűnt a rideg valóság, az elhagyatottságnak és szegénységnek szomorú képe. Különösen a kerítéstelen telkek, a betöviselt udvarok, a beszegzett ablaku házak keltették fel figyelmemet. Az én gyermek koromban is volt 1—2 ilyen rom a faluban. Az árva-gyermekeké, akik más helyen lakó rokonaiknál szolgáltak; a börtönbe került raboké, akiknek mindenük elpusztult. És a hajdani birtokosok rommá lett kastélyai, a bérlő kezére került magyar birtokok. De ujjunkon is megtudtuk volna számlálni messze nagy vidéken ezeket az elátkozott házakat. Most pedig akármelyik soron megyek végig, mindenütt ott meredeznek felém ezek a laktalan épületek, apró paraszti házak, vihar által felborzolt zsuptetőkkel, megvakult ablakokkal, mint az ágról szakadt vagy a vásártéri koldus sereg, vagy éppen mint a koponya, üres szemgödreivel.

Ilyen a felvidék és a felvidéknél még sokkal pusztább, elhagyottabb a sik. A hegyek közt erősebb a szülőföldnek szerelme; ott minden tájéknak meg van a maga önálló jellege, története, sajátos varázsa, üdítő forrása, idegeneket is vonzó természeti szépsége és legalább nyaranta mindenfelé népes a vidék. De az alföldi részeken feltartóztatlan a kivándorlás. A birtok árnyosítás után tanyákra költözött ki a lakosság harmada; az urak és a zsellérek pedig a városokba, csak a vagyonos paraszt osztály maradt a régi helyén, a szép tornácos házakban; azóta pedig az is helyet cserélt, olyik szép kőházat épített magának, akárcsak a városi polgárok, olyiknak a telkén pedig az idegen rakatott cifra kastélyt, vagy emelt boltot és utszéi korcsmát; sokan pedig messze idegenbe, Amerikába mentek. „Egyebet se látni hónál és fellegnél“, mondja a költő. Egyebet se hallani mint a kivándorlókról, a tenger idegenbe költözőkről, tenger pusztulásáról. Elnyeli őket Amerika és elnyeli őket a város.

Amerikáról már beszéltem, ez alkalommal a városról szeretnék emlékezni. Ezekről a nagy lombhán mozduló óriási gyülekezetekről, amelyek tagozatlan egyházközségi szervezetekkel, mint valami nagy formátlan idétlen özönvíz előtti lények magukkal jöttek terhetetlenül vonszolják terhüket.

10 ezer lelkes nagy község csak csudának van az országban s nekünk vannak 10—20, 30, 40, 60—70 ezer lelkes egyházaink is. Ha az iskolákkal nem vittünk volna be valami részreosztást és tagozódást ebbe a nagy tömegbe, már régen összezavarodott és romlott volna minden élet ezekben a Babylonokban.

Igy is siralmas a városon az eklézsia képe és kongón üresek a nagy templomok. Durva a szegénység, hitetlen a gazdag, züllöttek az erkölcsök. A pénz itt az ur, az élvezetek a cél és mindennapi kenyér a bűn.

Jaj a szegénynek, akit sorsa a kicsiny faluról nagy városokba visz. Pályinkás állat lesz a férfi és erkölcstelen hitvány ronggyá a nő.

Szédítő a zaj, nagy a jövés-menés, gyors az anyag csere és óriási forgalom. A romlás is gyorsan terjed itt, mint a ragály, mely ellen kövezettel, csatornákkal, kórházakkal, hatalmas nagy hatósági és emberbaráti szervezettel védekeznek. Csak az erkölcsi nyomort a vallási romlást nem látja meg senki.

Az az, hogy meglátták, megéreztek itt-ott. Meglátták a mi magaslatainkon állók is, és az öteznél több lélekkel bíró egyházoknak ajánlatba hoztak valami egyházi káplánságokat, a nagyobb gyülekezeteknek felkínálnak valami párokhiális köröket és több efféle lagymatag intézkedéseket. Történni azonban, kivéve Budapestet és Hódmezővásárhelyt alig történt valami a városi nagy egyházak ügyében. Pedig más nyomoruság is előre hajtja és ösztökéli azokat. A nagyvárosi egyházak rendre ellentétbe kerültek az egyházmegyékkel. Választások alkalmával sok helyen kitűnt, hogy a hivek nagyobb része elégedetlen a fennálló állapotokkal. A belső romláshoz, amelyet nagyobb testben nehéz elhátárolni, körülszigetelni, — hozzájárultak a külső zavarok is. A kormányzati gépezet nyikorgása, az egyházmegyére sleppelődő adózási, adás-vételi választási és személyi ügyek. Némely egyházunk életműködése emiatt egészen fenakadt. Mezőtúron már harmadik éve lesz, hogy betöltetlen az egyik papság, Békésen már el is múlt 3 éve. Debrecenben nem tud az egyház építkezni. Lehetetlen dolgok volnának ezek, ha ref. dolgok nem volnának és lehetetlen helyzet volna ez, ha magyar emberek nem volnánk.

A városi egyházaknak egyes önálló egyházakra kell feloszlaniook és ez önálló egyházaknak

a vidék bevonásával vagy anélkül, városi egyházmegyévé kell alakulniok.

Ez a fejlődés, ez a megépülés útja. A mai helyzet pedig a pusztulás és a veszedelemé.

Dr. Ferenczy Gyula.

Őszinte szavak a kultuszreformok hiveihez.*

Földváry lelkész ur figyelmébe.

Ha már a Debr. Prot. Lap tért nyitott a kultuszreformok hivei előtt, a méltányosság szempontjából bátor vagyok én is egy pár hasábot kérni a Nagytiszteletű szerkesztő urtól az én szerény véleményemnek elmondására. Bátor vagyok ezen kérelemmel előállani annyival inkább is, mivel Földváry ur ezen lap mult évi legutolsó számában idevonatkozó nézeteim felett minden alaposabb körtekintés nélkül napirendre tér s nézeteimet egyoldalunak nyilvánítja.

Tudtam én azt előre, hogy az én „ultrapuritan” nézetem a kultuszreformok hivei között bizonyos visszataszást fog szülni. Dehát ez nem is esoda. Olyan forma eljárás volt az enyém, mint lenne akármelyik papé, aki egy-egy felkoszorozott koporsó mellett a következőképen kezdené az orátiót: „Atyámfiai! Ne költsétek a pénze-teket hitvány koszorukra.” Az ilyen szavak után a hit-szónok készen lehet arra, hogy a mai divat után fut-szó világ felzudul az ilyen hangok hallatára.

Igy jártam én is, de nem tehetek róla. Amit meg-irtam, azt megirtam; attól el nem állok.

Abban igazat adok Földváry kollegámnak, hogy multkori cikkemben minden művészeti ággal nem fog-lalkoztam, abban tökéletesen igaza van. Dehát nekünk nincsen terünk arra egy lapban sem, hogy ilyen kaliberű kérdéseknél, minden érveinket előadhassuk a maga teljességében. Az ilyen kérdések miatt pedig egy egész kötet munkával a világ elé állani, a mai szűkös, nyo-moruságos viszonyok miatt, az én puritán nézeteim sze-rint valóságos vakmerőség.

— Nem akarom én most a Novák-féle liturgiai tervezetet pontról-pontra bíráltni, nincs szándékom-ban külön-külön felsorolni azon művészeti ágakat, melyek-nek nagyobb foku érvényesítésével határozottan a Róma felé vezető utat igyekszünk egyengetni; csak előre is hangsúlyozni óhajtom, hogy Földváry urék minden jó-szándékuk dacára, a művészetekkel kötendő barátság-gukkal határozottan kigyót akarnak melegíteni a kálvi-nista nép és papság kebelén.(?)

Idevonatkozó érveimet az életből akarom venni. Óh bárcsak könyvből, bárcsak valamelyik régi egyházi atyának elavult fejtegetéseiből merithetném, hogy

* Ehez a cikkhez nekünk lesz majd alkalmissal szavunk.
Szerk.

legalább cáfolni lehetne. Két magyar kálvinista egyhá-zat fogok itt bemutatni, amelyekről egész határozott-sággal bizonyítani tudom, hogy az egyik egyház évti-zedek óta a puritán elvek ösvényén halad, a másik egyház pedig az utóbbi évtizedek alatt a modern mű-vészetek útjára lépett. Bátor leszek röviden elmondani, hogy hová jutott ez a két egyház. Érveléseim során majd beláthatja Földváry kollegám, hogy szomorú ta-pasztalatok vittek engem a multkori cikkem megírására, hogy nem a légből kapkodtam én össze azokat az egy-oldaluaknak látszó érveket.

Vegye kezébe a tiszántuli egyházkerület névtárát. Az én szerény nevemmel — nem szerénytelen hanyko-lódásból irom — két helyen találkozok a névtárban. Messze a Bánáttól Szabolcs megyében egy tiszaparti faluban egy hasonló nevű öreg lelkész hirdeti az ígét. Egyháza templomában a katedra felett még csak ko-rona sincsen. A toronyban csak két harang himbálód-zik. A papszék ócska fenyőből van; a templom fehérre meszelt, holtozat nélküli egyszerű falusi templom. Szó-val egy régi, ósdi felszerelésű templomot, egy valódi puritán eklézsiát képzeljen kollegám. Ósdi eklézsiát, de mindezek dacára egy olyan kálvinista egyházat, ahol — egyes alapítók egyházfentartási alapjai nélkül is — harminc év óta azt sem tudják a hivek, hogy mi az a párbér vagy az egyházi adó. Még csak a tanítói kor-pótlékokat is ez egyház pénztára fedezi. A Samassa érsek fenhatósága alatt álló helybeli róm. kath. egyház-ból csaknem régen is egyszerre négy család jelentette az ottani ref. egyházba való belépését. (Ime! a művészi templom falai közül is sietnek néha a puritán kálvi-nista templomba.) A nazarénusokról és baptistákról leg-feljebb a Téli Ujságból értesül ez a tiszaparti kálvinista nép, mert hát ilyesmiről ott még szó sem lehet.

Én pedig itt szolgálom az Urat a Bánátban, egy valódi művészi kivitelű templomban. A katedra felett ott áll a remekül aranyozott korona a Mózes két táblájával egyetemben. Templomunk boltozata bámulatra ragadja a hozzánk tévedt idegent. Van pneumatikus or-gonánk. A papszék, szószék csupa bársony, csupa mű-himzés. A templom bejáratánál ott áll a korinthusi osz-lopokkal feldíszített csarnok, impozáns méreteivel a fő-városba is beillenek. A torony harangjai modern har-mónia szerint hívogatják a hiveket. Szóval valódi mű-vészi templom mellett szolgálom az Urat.

Szolgálom, de minő bajok és állapotok között. Földünk, pénzünk, minden vagyonunk be van építve ebbe a művészi templomba. Óh ezek a görög osz-lopok csak 20 kat. hold földet emésztettek fel a hat-vanas években. Az egyház nevében ma már csak a papi földek állanak, most próbálkozom az iskolai földek átírásával, ha ez nem sikerül, nem tudom miből fogják a hivek az itteni művészi templomot rendben tartani. Az egyház pénzügyi viszonyai ott állanak, hogy a közalappal pár évvel ezelőtt csak 23 esztendővel vol-

tunk hátralékban, a közigazgatási járulékokat is csak most kezdjük törlesztgetni Isten kegyelméből.

Higgye el Földváry kollegám, elengedném a katedra feletti aranyos koronát, a remek reneszánsz stílusú oszlopcsarnokot, megelégedném egy egyszerű fehérre meszelt falusi templommal, csak az itteni felekezeti iskolákat ne lennének kénytelenek — a hatvanas években épített s hatvanezer forintba került, drága művészi templom miatt — átadni az államnak.

A pompás művészi templomtól alig kétszáz lépésnyire ott van már a nazarénusok imaháza. Hej de szomorú állapotok ezek! Mi lesz itt kollegám néhány évtized múlva? Itt a rácok, az oláhok, a németek között? mi lesz itt a vértanu ittebei Kiss Ernő őseinek dédelgetett kalvinista eklézsiájában? A földesuri hagyományok holt töképen ott vannak a művészi templomban beépítve. Mi lesz itt? A jövő kor Rákosi Viktorja hátha itt találja fel a témát egy másik „Elnémult harangok” megírására? . . .

De mást is mondok. Míg az a másik puritán elveket valló tiszaparti eklézsia a debreceni egyetem céljaira évekként ezelőtt megküldötte a maga adományát, nem kérve a pénzt se Pétertől, se Páltól s amellet a szomszédos kerület sárospataki főiskolájának szerény évi járulékot ad, addig én innen a népesebb egyházból, a művészi templom falai mellől egy árva garassal sem tudok hozzájárulni a debreceni egyetem kiépítéséhez. Dehát nem is csoda. Hiszen mindnyájan tudhatjuk, hogy szegénységgel küzdő egyházainkban az ilyen ideális eszmék pengetése nem talál méltó visszhangra s rendszeren csak visszatetszést szül.

No de szinte hallom Földváry kollegámat, amint kimondja rám a lesújtó kritikát: Ez a Baráth testvér már megint össze-vissza beszél, megint „pars pro toto” mustra szerint védi a maga igazát. Hát hogy bebizonyítsam, hogy nem egy két eklézsia mai viszonyai-ból szedem össze a magam érveit, hajlandó vagyok valami mást is mondani. Sok egyházunknál épen az a baj itt az alföldön is, hogy egész vagyont költöttünk el fényes templomokra, sok helyen nagy kölcsönt vettünk fel a saját hiúságaink kielégítésére, versenyezve a nálunk sokkal gazdagabb katolikus egyházak fényes tornyaival, holott megérhettük volna egyszerűbb templommal avagy imaházzal is. (Kérdezze meg csak kollega ur a mezőturi egyház komolyabb férfait, hogy az újvárosi templom „művészi” kiépítése és a belvárosi parókhia építésének elodázása között van-e valami okozati összefüggés? Majd meglátja, hogy mit kap válaszul.) — Népesebb alföldi egyházaink mai viszonyainak jellemzése — csekély kivétellel — egész bátorsággal használhatjuk ezen kifejezéseket: „Fényes templomok és eladósodott eklézsiák!”

Mit akarnak maguk kedves kollegáim? Még fényesebbé akarják tenni a mi templomainkat? Vannak már nekünk fényes templomaink elég nagy számmal, kár lesz nekünk továbbra is ilyen irányban haladni,

mert ha a művészetek érvényesítése, divathajhászás még jobban elragad bennünket, féltő dolog, hogy egy nagyobb kaliberű „ex-lexes” világ teljesen rongyokká tépi a mi dicsőségünknek, függetlenségünknek különben is megfakult zászlaját.

Eladósodott egyházak nem igen fogják megépíteni a debreceni egyetemet. Elművészkedjük, elcifrálkodjuk az egyetem árát a saját községekben. Korinthusi megjóniai csigavonalakról álmodozunk, holott hiveink és a papság csigaleves helyett maholnap lebbencslevesre és korpaciberére szorulnak. Pedig ha kissé puritánabbak lettünk volna néhány évtizeddel ezelőtt, abban az esetben ma már nemcsak a papi nemzedék lenne jobban honorálva, hanem azóta már akár Jaques Loeb amerikai tudós is debreceni egyetemi tanár lehetne, azóta már valahol a Péterfia-utcán berendezett lakásán elmélkedne a mesterséges megtermékenyítés egyszerű problémájáról.

Meg hát mire valók az egyházmegyei mérnökök, akiknek kezeihez kell juttatni ma már a harangozó lakásának tervrajzát is. Az egyházmegyei mérnökök úgy sem igen engedik meg, hogy egy-egy templom felépítésénél, berendezésénél a műizlés szabályait figyelmen kívül hagyjuk. Miért művészkedünk hát mi akkor, amikor már képzett szakértők állanak rendelkezésünkre, akik az esztétika törvényei felett is őrt állanak.

Az istenitiztelet külső formájának megváltoztatását pedig ne erőszakoljuk felettebb módon. Ami Pesten hangulatot kelt, ami Patakon meghatóbbá teszi az istenitizteletet, mondjuk egy-egy vegyes énekkar szerepeltése, vagy egy kis orgona-hangverseny, vagy pedig a bűnbevallásnak a predikáció előtt való alkalmazása, ez a szokás nem mindenütt kelt köztetszést, nem mindenütt ad szárnyakat a léleknek.

Remélem, hallotta kollegám a perzsa induló budapesti históriáját. Mikor a perzsa sah Pesten járt, a huszároknak előre ki volt adva a parancs, hogy a lovakat jól megzabolázzák, nehogy az induló miatt a lovak neki vaduljanak és széttiporják a publikumot.

Lehet, hogy Teheránban ezen az indulón könnyeket hullat a hazáját szerető perzsa, itt Pesten pedig a lovakat is meg kell zabolázni, nehogy elragadjanak a rettenetes dallam hallatára.

Nálunk Magyarországon egy nagy város és egy kis falu, mondjuk Debrecen és Csorvás között a kulturát illetőleg van olyan különbség, mint Pest és Teherán között.

Pesten, ahol egy magát megnevezni nem akaró főúr százazreket adhat egy templom felépítésére, csak rakjanak az orgonába oboa, szárnykürt, hárfá és fagót-változatokat, az ilyen fényes templomokban csak mondják a lelkészek az esketési imát orgonaszó kísérete mellett, az operaházi melódiákhoz szokott fülek csak hallgassák a vegyes énekkarok művészi himnuszait, de a mi egyszerű magyar községekben hadd

maradjon meg az istenisztelet régi formája. Századok viharait kipróbált régi tisztos szokásainkat, liturgiánk régi egyszerű formáját, ne dobjuk el magunktól senki emberfiának a tanácsára sem.

— Nem olvasta kollegám a debreceni honvéde-metők köoroslánjáról szóló esetet. Egy odaváló civis azt ajánlotta egy izben egyik városi atyának, hogy a köoroslán hátáról ideje lenne már azt a zöld mohát valami kefeféle eszközzel (esetleg valami szalmacsutak-kal) ledörgöltetni. Az a zöld moha annak a szobornak valódi ékessége s a civis ettől a mohától szerette volna a szobrot megfosztani.

Amilyen értéket ad a kőszobornak az a zöld moha, a bronzszobornak a patina: épen olyan értékes vonása a mi egyházunknak az a régi kultusz, az az egyszerű fehérre meszelt templom.

Ne kefélgessük mi ezeket a régi szobrokat, hagyjuk meg a köoroslánon a zöld mohát, a Csokonay szobrán a patinát; mert az ilyen felesleges jócselekedetekkel egyedül azt áruljuk el, hogy a művészetekhez való-jában semmit sem értünk. Ne hitessük el magunkkal, hogy az a zöld moha és ez a patina, amely a régi debreceni szobrokat idő multával teljesen ellepi, útját állják a haladásnak, a város felvirágzásának. Ne hitessük el magunkkal mi sem egyszerű kálvinista lelkészek, hogy egyházunk falain belől a régi puritán szokások és erkölcsök ma már visszatetszők s nem ebbe a korba valók.

Végezetre őszintén megvallom, hogy a kollega uréktól egészen más proféciát vártam. A mai divathóbortos világnak egészen más igékre van szüksége. Ma, amikor a politika és a divat szeszélyei miatt kivesző félben van a családi tűzhely, a vallás és a haza iránti szeretet, nekünk nem a divat után induló predikátorokra, hanem valójában modern Keresztelő Jánosokra van szükségünk, azaz olyan lelkészi generációra, amelyeknek bátorsága lesz annak idején nyílt hadat izenni az emberi hiúság, a családi életet koldussá fosztogató divathóbortok ellen. Ilyen szellemre van szüksége a mi egyházi életünknek. S ha ilyen szellemben élünk, ha a jövő lelkészi generációt ilyen irányban neveljük, akárki meglássa, hogy még a debreceni egyetem is hamarabb megépül, még a jótékonyosság oltárára is többet áldozhatunk, még a szegényügygyel is többet törődhetünk. Még ha a mai kor divatos jelszavaitól elragadtatva „szecessziós kálvinistákká” leszünk s a művészetek után kapkodunk, abban az esetben még a most meglevő erkölcsi és anyagi tőkét is holttökere változtatjuk és magunkat menthetetlenné tesszük Isten és világ előtt. Ettől óvjon meg bennünket az Ur s velünk együtt a kálvinizmusnak minden igaz hivat és barátját!

Baráth Imre.

Öt év.

A bridgeporti magyar református egyház életéből.

Az ünnepély egyttal 2 éves jubileuma is volt az egyháznak, mert 2 évvel előbb, 1904-ben ugyanezen a napon (25-én) alakult meg. Gyönyörű szép őszi napos idő is kedvezett az ünnepélynek, ami nagyban hozzájárult a szép sikerhez is minden tekintetben. Az egész ünnepély lefolyásából örömmel állapította meg a gyűlés ismétellen is, hogy a bridgeporti magyarság vallás- és felekezeti különbség nélkül (kivéve a német missziós ref. hitestvéreket) együtt érez velünk, osztozott örömeinkben s igazi honfitársi szeretettel és tisztelettel viseltetik egyházunk iránt, amiért nem is késik a gyűlés honfitársainknak és különösen a fent nevezett egyleteknek e helyen is hálás köszönetet mondani egyházunk nevében. Isten áldása legyen velük és velünk!...

Megemlítésre méltó még, hogy az ünnepélyvel kapcsolatos s a nov. 24-én este megtartott egyházi mulatság is minden tekintetben is szép lefolyású volt.

A harangfelavatási ünnepély összesen 417 dollár 35 centjébevételet eredményezett. Így a haranggal kapcsolatban közel 900 dollár jött be az egyház javára, noha a harang csak 300 dollárba került.

Az 1906-ik évről még érdemes egy egy kedves mozzanatot felemlíteni. Ugyanis az orgona árában 200 dollárról váltót adott az egyház a közvetítő ügynöknek, ki azt értékesítette. S mivel az egyház anyagi ereje a váltólejárakor más irányban volt lekötve (még az első félév végén volt), azon a ponton álltunk, hogy a fizetési kötelezettségnek nem tudtunk eleget tenni. Amde segítségére jött az egyháznak azonnal néhány lelkes tagja s kölcsönképen Töltéssy Pál pénztárnok és Niházi Ferenc hithű egyháztagnak 50—50, Varga Lajos r. kath. honfitársunk, (kinek neje egyháztagnak) 40, Kardos Bálint és Siket Lajos presbyterek 20—20, Gérecz István és Bosnyák János 10—10 dollárral kíségettek az egyházat a hinárból, sőt amennyiben kamatot se kértek pénzük után, a 200 dollár után pedig kellett fizetni, anyagilag is használtak az egyháznak. Bizonyára ehhez hasonló esetek akadtak már más gyülekezetekben is s csak a lelkes buzgóság és áldozatkészség pillanatnyi szép megnyilvánulására hoztam fel ez eseteket. A kölcsönök különben lassanként mind visszafizették.

Az 1906. évet a zárszámadás szerint a következő eredménnyel fejezte be az egyház: egész évi bevétel volt 2824 dollár 95 cent és kiadás 2344 dollár 95 cent, így a készpénzmaradvány 480 dollár. Keresztelés volt 32, esketés 11, temetés 3. Tehát az 1906. év minden téren haladást, fejlődést, erősödést mutat az első évhez viszonyítva.

A két izgazalmas, nehéz és folytonos lázas munkában eltelt esztendő után a harmadik év már inkább a nyugodt, megállapodott fejlődést mutatja. Az egyház alapjai megszilárdultak s tagjai is szépen megszorodtak. De azért az 1907. év sem telt el tétlenségben. Mindjárt az év elején belügyek reedezését végzi az egyház. Miután anyagilag is megerősödött az egyház, tekintettel a lelkész két évi szorgos és nehéz munkájára, havi 25 dollárról felemeli fizetését havi 35 dollárra; már előbb pedig világitást és fűtést [szenet] biztosított részére s 10 dollár irodaátalányt [jelenleg is így áll a lelkész javadalmazása]. Szabó János egyházi részére, ki a legnagyobb pontossággal teljesítette és teljesíti ma

is tisztét, 40 dollár évi tiszteletdíjat ad. Az egyházi tisztviselőket két évre választja meg. A régi tisztviselők nagy részben mind megmaradtak, csak a betegségben elhunyt gondnok helyét töltötte be a közgyűlés Fűrjész József jegyzővel. Azonkívül a város minden magyar lakta részéből is választottak új presbyterek, hogy mindenütt legyen képviselője az egyháznak.

Igy folytak azután a rendes mederben az egyház ügyei s dolgoztunk egyháztársadalmi téren is a hiveknek javára, a magyar névnek dicsőségére. Nagyobb dologi munkát s kiadást igényelt ez évben a parokhiális épület festése, ugyanitt és a templomban végzett bádigos „plumber” munkálatok, továbbá a templomnak bekerítése, melyet Töltéssy Pál pénztárnok végzett el igen jutányosan. Azonkívül a templom körülete is igen szépen elrendeztetett.

Az 1907-ik évnek egyik legszebb alkotása volt mégis az orgonista, kántor-tanítói állás szervezése. Már a január 26-iki presbyteri gyűlés szorgalmazza azt a konventi kiküldött útján s július hóban végre a missziói hatóság és hozzájárul ahhoz s az állást Fazekas Mihály tanítóval betölti, ki szeptember elején meg is érkezett az egyházba és az énekkar szép fogadtatási estélyt rendezett tiszteletére.

Az évvégi zárszámadás 1907-ről a következő eredményt tünteti fel: Bevétel 2075 dollár 40 cent, kiadás 1765 dollár 40 cent; készpénzmaradvány 310 dollár. Keresztelés volt 36, esketés 40, temetés 9.

A két legutóbbi esztendőről sem mondhatunk valami különösebbet, ha csak azt nem, hogy a beállt rossz idöket válságos munkaviszonyokat bizony egyházunk is megérezte, söt még most is érzi. Sokan hazamentek az öházába a régi jó hivek közül vagy esetleg más vidékre költöztek jobb munka reményében. Akik kitértak a nehéz idök dacára is, azok meg felelték a készet is. Voltak, akik 7—9 hónapon keresztül egyáltalán nem vagy alig dolgoztak valamit. Így természetesen az adakozás is megcsappant az egyház részére s nem lehet esodalni, ha a nyomasztó helyzet még ma is érezhető, mikor már a viszonyok javultak, mert elég most az elvesztett helyre pótolni még a munkáskezeknek.

De bár a nyomasztó helyzet megkötötte is az egyház kezét némileg, azért az egyház haladó kereke nem állt meg útjában. A már megalapozott uton könnyen gördült azért előre. Fennakadás nem volt s rendben folytak az egyház ügyei. Csak az év közepén (nyáron), mikor a legnyomasztóbb volt a helyzet és legtöbb az egyház fizetési kötelezettsége kénytelenek voltunk az egylet támogatását kérni, hogy a fizetési kötelezettségeknek pontosan eleget tehesünk. Az egylet készséggel jött segítségre az egyháznak azonnal és 150 dollár kamatmentes kölcsönfolyósított részére, mely kölcsönt most a jubileum alkalmából valószínűleg elengedi az egyháznak.

Söt a nehéz idök dacára egy szép dologi munkát is végzett az egyház mindjárt az 1908-ik év elején. Ugyanis a templom alatti helyiséget (basementet) szépen átalakította mintegy 137 dollár értékben, hogy a magyar iskola céljaira alkalmasabb legyen. Adományokból és a febr. 23-iki „farsangi estély”-ből az átalakítás céljaira d. 122.05 fedezet folyt be. Megemlítendő, hogy maga a Kálvin János egylet, — mely gyűléseit szintén itt tartja, — 50 dollárt adott a kiadások fedezésére.

Az 1908, évhez fűződik még az egyház org. kántor-tanítói ügyének végleges rendezése is. Ugyanis Fazekas Mihály tanító visszahívását kérvén, helyébe

kiküldött Pogány Gusztáv volt dubicsányi tanító, ki november elején érkezett meg az egyházba s akinek egy évi működésével az egyház is teljesen meg van elégedve. Az új tanító tiszteletére december 6-án az énekkar egy szép és jól sikerült „ismerkedési estély”-t tartott, mely anyagilag is 60 dollárt jövedelmezett az egyháznak.

(Folyt. köv.)

A hmvásárhelyi egyh. élete, működése s mult évi stasztikai adatai.

* * *

Ritkán van rá alkalom, hogy e nagy egyházközségről, ennek életéről, működéséről s népmozgalmi, stasztikai adatairól e Lap hasábjain részletesebb közlemények jelenjenek meg. Pedig, mint az alábbi sorok igazolni fogják: nem épen jelentéktelen helyet foglal el ez az egyházközség egyetemes egyházunkban, hanem méltán mondhatjuk, hogy az evangéliumnak kies mezeje ez. A nagy alföldi rónának szívében fekszik e nagy egyházközség s ma már hála a Gondviselésnek közel 50 ezer lélek van már ennek kebelében!

* * *

A mi egyházunk beleletét illeti, az a legkedvesebbnek mondható. Egyházunk tagjainak egymás iránti szeretete, áldozatkészsége, a jó es nemes ügy előbbvitelére irányuló önzetlen törekvése, mind olyan kiváló tulajdonok, melyek méltán kiváló dicséretre szolgálnak egyházunk tagjainak. Öseitől öröklött vallásának hív és buzgó tagja a vásárhelyi kálvinista! Józan ítélő képessége, puritán gondolkozásmódja, vallásának adott körülmények közötti bátor, hitelveink szerinti megvédelmezése s a más vallások iránti türelmessége képezik hitsorsosaink főbb jellemvonásait. S mindezekhez hozzájárul azon fontos és szép erény, hogy a mi kálvinistáink jókedvű adakozók is, s mint ilyenek a szépért, a jóért nemesen lelkesülök! Azt tartják, ha nekik adott a jó Isten, ök is adnak annak, a ki támogatását, segítségét igénybe veszi. Egyházát szereti, anyagi ügyeit tehetsége szerint igyekszik előmozdítani s szívesen hoz anyagi áldozatot is, ha Isten dicsőségét hirdető s vallását, egyházát nagygyátevő cselekedetről van szó!

Ma már hála a mindenhatónak öt templom hirdeti a kálvinizmusnak diadalát e helyen! S e jelen év tavaszával öt templomban hangzik fel az Istent dicsérő zsoltárok éneke mindennapon! Méltán mondhatni, hogy egyházunk tagjai áldozatra készek, mert egyetemes egyházunkban alig van mienkhez hasonló példa, miszerint áldozatkész hitsorsosaink kegyes támogatásával rövid 10 esztendő alatt immár a harmadik templom épült fel a város susáni részben! S e templomnak ablakai, katedrája, papi széke, urasztala, keresztelési medencéje, szentedenyei, urasztali terítője, a toronyba harang stb. mind hiveink, testvéreink kegyes adakozásából szereztetett be, illetőleg az ő kegyes adományok folytán lettek ezen templomnak ékességeivé, féltett kincseivé. De adakoznak ami hiveink másképen is. Urvacsoraosztás alkalmára kenyér és boradományozás, ezeken kívül kisebb-nagyobb adományok, alapítványok minden évben mutatják hitsorsosaink egyházunk iránt való hűségét.

Szép és nemes éelt szolgálnak az egyház kebelében fennálló jótékony egyesületek; milyenek: a Jótét-egyesület, melynek célja iskolás növendékeink szegényeit ingyen könyvszegélyvel, alkalmas jó ruházattal ellátni a szegényeket anyagilag segélyezni, továbbá a Református Nőegylet és otthon, céljok jó formán ugyanaz mint az előbbi, szegények gondozása, apolása, anyagilag és erkölcsileg. De szép és igazán dicséretet érdemelnék e két együletnek nő tagjai, kik minden hét szerdáján rendes helyiségökben összejülekeznek s ott vallásos elmélkedések között női kézi munkákat s gyermekeknek való ruhadarabokat készítenek segélyezés, kiosztás céljából. Református Nőegyletünk, a hol csak alkalom van rá, mindenütt ott van áldozatkészségével, így az elmúlt évben a susáni templom urasztala számára egy remek színű fehér selyem arany szegélyes terítőt ajánlékozott egyházunk iránti hűsége jelképül.

A vallás-erkölcsi élet fejlesztésére is sokat gondol egyházunk. Eltekintve a külterületen, a tanyákon szétosztott élő hiveink igazán sok anyagi áldozatba kerülő, de eredményt felmutató — gondozásától: — bent a városban az őszi munka elvégzése idejétől, körülbelül október hónaptól kezdődőleg, egészen a késő tavaszig a városnak 8 különböző részén vallásos felolvasások tartatnak. E dicséretes munkát kiváló lelkipásztoraink, tanáraink s tanítóink végzik még pedig igazán dicséretre méltó eredménnyel. — Nem az elfoglaltság, hanem az igaz meggyőződés és tapasztalat következtében állíthatni, hogy egyházunknak ezen munkássága nemesak nagyobb egyházközségekben, hanem a kisebbekben is méltán követésre méltó példa lehetne, mert ez az igazi alapja keresztyén-vallásos öntudat fejlesztésnek s egyházunk felvirágoztatásának!

Ami a mostan elmúlt 1909. év népmozgalmi adatait illeti, erre nézve szolgáljanak tájékoztatásul, a következők: Született: 1020; ebből fiú 519, nő 501; törvényes: 977; törvénytelen 43, szülött. Házasságot kötött: 339 pár, ebből nőtlen hajadonnal: 286; nőtlen özvegygyel: 5; hajadon elválttal: 4; özvegy hajadon: 11; nőtlen elválttal: 5; elvált elválttal: 2; özvegy özvegygyel: 22; özvegy elválttal: 4; tiszta házasság: 284; vegyes házasság: 55; a gyermekeknek reform. vallásban nevelése megegyezett: 47 pár. Meghalt: 820; ebből finemü: 398; nő: 422; házas: 178; özvegy: 154; öt éven felül: 564; öt éven alul: 256.

Az elmúlt évben a susáni templomra adakozó kegyes hiven kívül (kiknek nevei később tételnek közzé) adakoztak: Dus Testvérek 3 drb. zsolttart az ujjvárosi templomnak; Dus Ilona 3 drb. zsolttart a tabáni templomnak; Bodrogi Sándor és neje az urasztalára 2 kenyeret és 15 liter bort, Samu Ferenc és neje Török Zsuzsánna 5 kenyeret, Kovács Róza 3 kenyeret, Szöllösy György és Olasz Imre 1—1 kenyeret, Névtelen 1 kenyeret, Tóth Sándor és neje 7 kenyeret, Körösi János 1 kenyeret és 6 liter bort; a Hódmezővásárhelyi Takarékpénztár a gymnasium részére 170 kort. a Központi Takarékpénztár 40 kort., a Népbank 30 kort, N. Czukor Márton 25 kort. Névtelen az egyház szegényeinek 20 kort.; Az 1889-ben érettségét tett urak 370 koronás alapítványt tettek a gymnasium részére; Néh. Szirbik Gábor a gymn. részére 8240 kor. alapítványt; a gymn. részére Gójdár Julianna, Belenta Józsefné 400 kor. alapítványt a gymn. részére; Özv. Bereczky Sándorné Bánfi Eszter 1000 kor. alapítványt egyházunk részére; Domján József és neje Cs. Tóth Lidia 1200 kor. alapítványt egyházunk részére Néh. Dobosy Lajos 2000 kor. alapítványt a gymn. ré-

szére s a város közönsége a gymn. tápintézere 641 kor. 40 fillért voltak kegyesek adományozni.

Itt emlíjük meg, hogy a hmvásárhelyi ref. hiven a lefolyt presbiter választás alkalmával Papy Józsefet választottak meg főgondnoknak.

Ime Hmvásárhely ref. egyházunk működése, élete eredménye az elmúlt esztendőben. Sok szépet és jót lehetne mondani egyházközségünkről, buzgó, önzetlen, nagytudományu lelkipásztoraink, tanítóink, tanáraink, hivenk, testvéreink szeretettel munkálják ennek ennek ügyét, hogy hatalmassá, nagygyá épülhessen fel ezen kálvinista Sion fennen hirdesse az utódoknak: „Szép, kies ez a hely, az evangéliumnak kies mezeje ez”!

Hódmezővásárhely, 1910. febr. 8.

Somogyi József.

egyh. s. lelkész és jegyző.

Hivatalos közlemények.

A kongruáról.

A folyó évi első félevi kongrua az alábbi összegekben ki van utalványozva. Felkérem a nt. lelkész urakat, hogy a nyugtákat pontosan egyező összeggel kiállítani s azokat szabályszerűen felszerelve kifizetés végett beküldeni méltóztassanak.

Abádszalók: 240 k 33 f, Adorján: 481 k 44 f, Ajak: 613 k 34 f, Albis: 266 k 91 f, Amacz: 387 k 82 f, Anares: 420 k 73 f, Angyalos: 340 k 85 f, Ant: 153 k 39 f, Apa: 279 k 44 f, Apagy: 407 k 33 f, Apátkeresztur: 608 k 43 f, Aranyosmegyes: 208 k 51 f, Árpád: 134 k 31 f, Ártánd: 44 k 01 f, Asztély: 307 k 18 f, Atya: 340 k, 43 f, Bábony: 286 k 03 f, Bácsaranyos: 462 k 46 f, Badaló: 140 k 90 f, Bajj: 191 k 58 f, Baka: 441 k 66 f, Balazsér: 543 k 90 f, Balsa: 117 k 94 f, Bályok: 224 k 57 f, Barabás: 54 k 53 f, Barkaszó: 96 06 f, Batiz: 451 k 26 f, Bátor: 168 k 24 f, Bélzerind: 402 k 93 f, Belényes: 224 k 76 f, Belényesujlak: 309 k 04 f, Bene: 437 k 46 f, Benk: 461 k 16 f, Bere: 457 k 53 f, Beregyfalva: 152 k 70 f, Beregszászvérgárdó: 415 k 64 f, Berettyószentmárton: 404 k 81 f, Berkesz: 314 k 74 f, Besenyőd: 446 k 60 f, Beszterecz: 536 k 63 f, Bezdéd: 372 k 21 f, Biharfélegyháza: 263 k 70 f, Bilke: 607 k 85 f, Nyirbogát: 303 k 85 f, Bogyoszló: 173 k 64 f, Boroshebes: 342 k 48 f, Borzova: 591 k 89 f, Borzsova, 470 k 99 f, Bótrágy: 57 k 63 f, Bökény: 509 k 93 f, Bulesu: 413 k 86 f, Békéscsaba: 462 k 44 f, Czégény: 478 k 77 f, Csaholez: 280 k 83 f, Csaroda: 147 k 64 f, Császló: 483 k 67 f, Csatár: 214 k 38 f, Csécsé: 512 k 37 f, Csenger: 216 k 27 f, Csengerbagos: 338 k 92 f, Csengerujfalva: 342 k 88 f, Csepe: 489 k 88 f, Cserepeskenéz: 485 k 36 f, Csermő: 417 k 07 f, Csetfalva: 396 k 32 f, Csokaly: 302 k 52 f, Csomaköz: 238 k 42 f, Csonkapapi: 106 k 37 f, Csorvás: 329 k 36 f, Dabolez: 382 k 63 f, Danesháza: 232 k 78 f, Dara: 319 k 85 f, Darnó: 490 k 54 f, Darócz: 179 k 15 f, Darvas: 273 k 64 f, Déda: 390 k 38 f, Demecser: 353 k 68 f, Dengeleg: 473 k 37 f, Dobra: 164 k 69 f, Dolha: 396 k 09 f, Domahida: 502 k 49 f, Egri: 413 k 92 f, Élesd: 201 k 48 f, Encsencs: 258 k 49 f, Eperjeske: 414 k 71 f, Éradony: 358 k 72 f, Érendréd: 186 k 35 f, Erkeserü: 245 k 64 f, Érkörtvélyes: 332 k 69 f, Érolaszi: 441 k 13 f, Értarcsa: 443 k 48 f, Erdőgyarak: 130 k 36 f, Fábriánháza: 233 k 24 f, Fancsika: 456 k 64 f, Feketeardó:

364 k 06 f, Feketetót: 371 k 39 f, Feketeptak: 297 k 61 t, Felsőábrány: 476 k 99 f, Felsőjózsa: 1909. szept. 12-től 1910. jun. 30-ig 202 k 84 f, Fenes: 193 k 49 f, Fényeslitke: 167 k 51 f, Fertősalmás: 262 k 65 f, Forgolány: 468 k 22 f, Fornos: 333 k 66 f, Fugyi: 371 k 91 f, Fugyivásárhely: 331 k 63 f, Fülesd: 274 k 30 f, Fülöpös: 364 k 41 f, Fülöpösdaróc: 470 k 62 f, Gádosos: 407 k 15 f, Gaborján: 205 k 30 f, Gaesaly: 274 k 43 f, Gálospetri: 380 k 62 f, Garbolez: 547 k 60 f, Gebe: 403 k 24 f, Geberjén: 468 k 89 f, Gelénes: 211 k 18 f, Gemzse: 433 k 64 f, Genes: 385 k 93 f, Geres: 277 k 32 f, Geszteréd: 384 k 56 f, Gödenyháza: 484 k 25 f, Gulács: 141 k 42 f, Gut: 257 k 89 f, Gelse: 539 k 41 f, Gyorok: 272 k 92 f, Györtelek: 283 k 23 f, Gyula: 250 k 90 f, Gyulaháza: 159 k 46 f, Gyulaj: 272 k 81 f, Gyulavári: 136 k 29 f, Gyügye: 439 k 06 f, Gyüre: 434 k 96 f, Hajdudorog: 398 k 02 f, Halabor: 1909. szept. 18-től 1910. jun. 30-ig 767 k 45 f, Halmi: 340 k 09 f, Haranglab: 378 k 34 f, Hegyközkovácsi: 358 k 33 f, Hegyközpályi: 290 k 17 f, Hegyközsáldobágy: 361 k 43 f, Hegyközszentimre: 1909. jul. 11-től 1910. jun. 30-ig 238 k Hegyközszentmiklós: 1909. aug. 29-től 1910. jun. 30-ig 260 k 57 f, Hegyközujlak: 297 k 72 f, Hermánszeg: 348 k 92 f, Hertelendifalva: 359 k 06 f, Hete: 207 k 07 f, Hetény: 194 k 79 f, Hirip: 265 k 09 f, Hodász: 419 k 75 f, Homok: 527 k 21 f, Ibrony: 350 k 81 f, Ilk: 436 k 44 f, Iriny: 502 k 01 f, Istvándi: 341 k 28 f, Izsnyete: 140 k 26 f, Jákóhodos: 108 k 69 f, Jand: 206 k 31 f, Jármi: 417 k 78 f, Józsefháza: 341 k 88 f, Kajdanó: 537 k 62 f, Kakszentmárton: 354 k 64 f, Kallósemjén: 470 k 90 f, Kaplony: 468 k 02 f, Kantorjánosi: 167 k 90 f, Kanyár: 182 k 83 f, Karász: 329 k 56 f, Kék: 367 k 44 f, Kékese: 346 k 32 f, Kér: 282 k 35 f, Késemjén: 433 k 19 f, Kétz: 465 k 41 f, Kigyós: 174 k 99 f, Kisbégány: 291 k 82 f, Kisjenő: 380 k 91 f, Kiskereki: 152 k 94 f, Kiskoles: 242 k 71 f, Kisléta: 370 k 70 f, Kislőnya: 284 k 32 f, Kismajtény: 260 k 83 f, Kismarja: 219 k 57 f, Kismanány: 336 k 56 f, Kispeléske: 528 k 43 f, Kiszántó: 387 k 54 f, Kisszekeres: 400 k 87 f, Kisvarsány: 301 k 46 f, Klopódia: 269 k 99 f, Kóly: 392 k 51 f, Komlódtótfalu: 418 k 86 f, Komoró: 472 k 87 f, Kopócsapáti: 548 k 37 f, Kótaj: 323 k 34 f, Kőbölkut: 353 k 38 f, Kölcse: 389 k 42 f, Kömörő: 357 k 06 f, Körösszegapáti: 308 k 09 f, Kőszegremete: 273 k 01 f, Kunágota: 122 k 07 f, Kuncsorba: 500 k 02 f, Királydaróc: 446 k 09 f, Laskod: 348 k 38 f, Lázári: 340 k 66 f, Less: 553 k 49 f, Radnalippa: 386 k 08 f, Lorántháza: 319 k 28 f, Lövé: 512 k 32 f, Lövépetri: 447 k 40 f, Lugos: 499 k 25 f, Macsola: 491 k 93 f, Magosliget: 480 k 26 f, Magyarhomorog: 1909. okt. 24-től 1910. jun. 30-ig 87 k 05 f, Magyarakacs: 425 k 81 f, Majtis: 421 k 33 f, Makkosjánosi: 403 k 53 f, Mand: 524 k 21 f, Mándok: 350 k 43 f, Márókpapi: 414 k 17 f, Mártonfalva: 520 k 29 f, Matócs: 379 k 39 f, Mátyus: 516 k 24 f, Mérek: 342 k 60 f, Mezőtelegd: 354 k 47 f, Mezőtelki: 321 k 55 f, Mezővári: 226 k 97 f, Mieske: 375 k 80 f, Mihálydi: 500 k 21 f, Mikola: 166 k 95 f, Milota: 323 k 96 f, Misztótfalu: 396 k 15 f, Mogyorós: 415 k 64 f, Monostorpályi: 176 k 32 f, Munkács: 126 k 28 f, Nábrád: 316 k 33 f, Nagybégány: 456 k 39 f, Nagydobos: 291 k 60 f, Nagygéc: 428 k 65 f, Nagyhodos: 494 k 08 f, Nagykolcs: 341 k 17 f, Nagymajláth: 347 k 32 f, Nagymuzsaly: 291 k 81 f, Nagyszántó: 334 k 78 f, Nagyzekeres: 415 k

70 f, Nagytarna: 480 k 02 f, Nagyvarsány: 373 k Nagyfalva: 68 k 24 f, Nevetlenfalva: 379 k 60 f, Nagyboeskö: 789 korona 80 fillér, Nyiracsád: 528 korona 62 fillér, Nyirbogdány: 416 korona 90 fillér, Nyirmada: 274 korona 79 fillér, Nyirmegyes: 111 korona 05 fillér, Nyüved: 298 k 71 f, Opályi: 450 k 19 f, Ombod: 214 k 02 f, Oros: 445 k 15 f, Ottomány: 174 k 01 f, Ovári: 155 k 22 f, Ór: 359 k 43 f, Mezőladány: 477 k 24 f, Örvend: 276 k 87 f, Pankota: 272 k 01 f, Panyola: 109 k 78 f, Pap: 422 k 01 f, Papos: 556 k 86 f, Parasznya: 558 k 23 f, Patóháza: 439 k 25 f, Pelbárhida: 402 k 40 f, Penyige: 446 k 86 f, Petneháza: 580 k 47 f, Péterfalva: 505 k 21 f, Peterszeg: 143 k 86 f, Pettyén: 387 k 46 f, Piricse: 429 k 68 f, Piskolt: 304 k 64 f, Pocsaj: 23 k 27 f, Poklostelek: 296 k 80 f, Pósalaka: 428 k 80 f, Pusztadaróc: 483 k 20 f, Pusztatold: 302 k 24 f, Pusztajlak: 443 k 86 f, Rád: 479 k 53 f, Rákóczyfalva: 522 k 54 f, Ramocsaháza: 461 k 46 f, Rápolt: 496 k 27 f, Remete: 426 k 09 f, Resicabánya: 499 k 68 f, Ricse: 439 k 68 f, Rohod: 324 k 29 f, Rozsály: 539 k 76 f, Salánk: 122 k 05 f, Békéssámon: 510 k 79 f, Sáp: 92 k 91 f, Sáránd: 236 k 89 f, Sarkadkeresztur: 299 k 14 f, Sárköz: 454 k 92 f, Sárközujlak: 564 k 06 f, Sárosoroszi: 397 k 94 f, Sényő: 463 k 37 f, Sima: 437 k 08 f, Siter: 113 k 09 f, Som: 158 k 82 f, Sonkád: 133 k 71 f, Sonkolyos: 473 k 42 f, Beregsurány: 485 k 46 f, Szabolcs: 375 k 92 f, Szakál: 403 k 80 f, Szakoly: 472 k 07 f, Szamosbecs: 350 k 66 f, Szamosdob: 292 k 03 f, Szamoskóród: 515 k 21 f, Szamosujlak: 427 k 48 f, Szaniszló: 416 k 90 f, Szarazberek: 345 k 32 f, Szemlak: 253 k 65 f, Szentjános: 165 k 58 f, Szentjobb: 396 k 62 f, Szentleányfalva: 333 k 66 f, Krasznaszentmiklós: 518 k 55 f, Széplak: 433 k, Szerep: 147 k 34 f, Szkulya: 428 k 41 f, Szentheléna: 512 k 61 f, Takos: 344 k 01 f, Tamásváralka: 386 k 53 f, Tamásda: 322 k 46 f, Tass: 415 k 03 f, Tatárfalva: 450 k 89 f, Tekeháza: 440 k 21 f, Nyirtéth: 346 k 02 f, Tiszaadony: 212 k 35 f, Tiszabecs: 105 k 88 f, Tiszakeresztur: 516 k 86 f, Tiszakóród: 312 k 69 f, Tiszakürt: 75 k 80 f, Tiszalök: 212 k 50 f, Tiszapolgár: 255 k 21 f, Tiszaszalka: 211 k 57 f, Tiszaug: 238 k 16 f, Tiszaújhely: 562 k 50 f, Tiszaújfalva: 393 k 84 f, Tiszaavid: 248 k 96 f, Tisztaberek: 1909. okt. 3-tól 1910. június 30-ig 692 k 53 f, Ugozsátivadar: 478 k 67 f, Toronyospálca: 294 k 94 f, Toti: 434 k 16 f, Tunyog: 279 k 97 f, Turterebes: 393 k 02 f, Tura: 238 k 64 f, Tuzsér: 381 k 43 f, Tiszaszentmárton: 375 k 75 f, Udvari: 408 k 21 f, Ujfehértó: 173 k 80 f, Ujléta: 350 k 60 f, Vaja: 277 k 64 f, Vajda: 175 k 09 f, Vámfalu: 308 k 24 f, Vámosatya: 188 k 19 f, Vámosoroszi: 344 k 72 f, Vánosod: 238 k 02 f, Vasmegyer: 368 k 79 f, Vedresábrány: 594 k 65 f, Vencsellő: 227 k 19 f, Verbőcz: 419 k 57 f, Vértés: 293 k 55 f, Vetés: 245 k 52 f, Vitka: 233 k, Zápszony: 156 k 70 f, Zsadány: 171 k 53 f, Zsáka: 78 k 26 f, Zsarolyán: 600 k 27 fillér.

Debrecen, 1910. febr. 4.

Rózsa Sándor
egyházkerületi pénztárnok

IRODALOM.

Emlékjelek, bizonságok.

Összegyűjtött dolgozatok. II. kötet. Irta: *Radácsi György*,
sárospataki theol. tanár. Ára 5 kor. 8. r. 403. l.

Radácsi György összegyűjtött dolgozatainak I. kötete 1906-ban jelent. Ezt most, 4 év múlva követi a II. kötet. A kettő együtt rendkívül érdekes és értékes korrajzok gyűjteménye, mely a mult század 70-es éveinek végétől a mai napig, tehát mintegy 30 év alatt történt eseményeket öleli fel. Erre a korra nézve a Radácsi dolgozatainak valamikor forrásértékük lesz. Épenugy, mint a kiváló memoire-írók műveinek. Csakhogy a Radácsi kötetében nem összefüggő emlékiratokat, hanem csak a kor képét visszatükröző tükördarabokat talál az olvasó.

Ezek a tükördarabok magát az író is hiven mutatják. Mutatják nagy és szép lelkének tartalmát, irányát, hangulatát, vonzatását; egyéniségnek jellemző vonasait, írói becses tulajdonságait. Igazán mondja az előszóban: „Egy darab tükör ez az én küzdelmes életem birálatához, az én szívem lelkem megítéléséhez.“ Az iteletről nincs mit félnie. Nyugodt szívvél, fölemelt fővel nézhet elebe. Azok, akik érdek és szenvedély nélkül, magasabb nézőpontra helyezkedve, a jót és szépet elfogulatlanul érezve ítélkeznek, csak ezt mondhatják az írás szavaival: „Jól vagyok jó és hiv szolgám!“

Hogy mi van a kötetben, ki tudná azt szebben elmondani, mint maga a szerző, az írásművészet elismert mestere? „Bunak és örömnök koszoruba vegyítése, alkalmi dolgozatok a távolabbi és közelebbi multból és a futó jelenből. Apró kövecskék, homok szemek a sárospataki főiskola, a tiszáninneni egyházkerület s némi részben hazai ref. egyházunk történetének építéséhez. Valami a bibliából s a pataki diákéletből; multunkra visszahulló virágok, amiknek a szívünk kölcsönöz bizonyos hervadhatatlanságot.“ Ezek vannak a kötetben csakugyan, egy nemes lélek fényével bearanyozva, egy eszményekért égő szív melegével áthatva és egy szingazdag magyaros nyelv minden bájjával bearanyozva.

A kötet első része „Emlékjelek“ c. alatt jeles emberek és kiváló alkalmak megörökítése. Klió érc táblájára finom stylussal vésett sorok. Összesen 19 emlékmű. Némelyik egy bus „könnyesepp, egy szivbeli sóhajlás, egy gyász cipruság;“ másik már „kerekre font koszorú“, megható és jellemző nekrológ, vagy épen széles alapra helyezett emlékbeszéd. A terjedelmesebb s nagyobb arányainál fogva egyéneket és korokat mélyebben jellemző megemlékezések közül megemlítem a dr. Zsindely István, dr. Ballagi Géza, Kiss Aron püspök, dr. Hegyemegi Kiss Áron, Vitányi Bertalan, Szinnyi Endre, és Nagy Ignác halálára írt memorialékat. Ezek nagy gonddal és szeretettel megrajzolt élet- és jellemképek. Sok tapasztalat, életbölcsesség, tudás, éles belátás, érzék, izlés kell ahhoz, ahogy Radácsi az alakokat, a kort, melyben éltek és működtek élénk tudja állítani, sőt több, élénk varázsolni. Ehhez neki mintegy büvös erőt, mondhatnám divinációt adott a Mindenható. Meglátni, észrevenni az egyének, a viszonok legjellemzőbb sajátságait, a sokszor rejtett vágyakat, gondolatokat, titkos erőket, melyek a korokat s bennök az egyéneket viszik, ragadják és nemcsak meg-

látni ezeket, hanem valódi alakjukban szemünk elé is állítani, kifejezésre is juttatni, ez csak kevés embernek adatik. Sokan látják és érzik talán, de hangjuk, de szavuk, de írásuk halvány, erőtelen kifejezői az öntudatokba fölvetett képzeteknek. Radácsi amily tisztán lát, olyan világosan is tud előadni. Az „Emlékjelek“ darabjaiban bámulhatjuk különösen nemcsak stílusának pazar pompáját, hanem plasticitását és kifejező erejét is. Kiváltképpen változatos a hangja és gazdag a szótára ott, ahol a szívre kell hatni, a szívet megindítani. Mert ő maga is a szív embere. Mindent egész szívvél csinál. Azt írja az előszóban: „Sohasem tartoztam a futkározó, a mindenfelé érvényesülni tudó és akaró atyafiak közé, hanem egész szívvél, egész lélekkel a sárospataki főiskoláé, a tiszáninneni egyházkerületé, s a magyar református egyházé voltam s Isten-adta szellemi és erkölcsi erőmet ezek között osztottam meg — hálából és kötelességből.“ Tudjuk, hogy így van. Az „Emlékjelek“ is ezt mutatják. S az odaadó, érdemes és hiv munkásnak készséggel nyújtjuk az elismerés koszoruját. Mint ahogy ő nyújtja azoknak, akikről olyan hódoló tisztelettel és olyan meleg szeretettel emlékezik meg.

Az ő büvös tolla alatt szinte megelevenednek előttünk prot. egyházunk elköltözött nagyjai: Szász Károly, Boesky István, Szentpétery Samuel, Hegedüs Sándor, dr. Bartók György, dr. Duka Tivadar, Kiss Albert, meg azok, akiket már fentebb megemlítem. Nem frázisos panagerikont ír róluk, hanem való képüket festi meg; nem napsugárba, hanem a reális élet színeibe mártott ecsetjével. Növeli ez emlékezések becsét az, hogy Radácsi nem másodforrásból merít, hanem testileg és lelkileg jól ismerte a megörökített egyéneket. Az autopsziának közvetlenségét látjuk rajzaiban. Ezt érezzük az élő személyekről (Kun Bertalan, Fejes István, Kenessey Béla) írt jellemképeiben is.

A kötet második részét a „Bizonságok“ teszik. Mozaikszerű alkotásai ezek egy sok minden iránt belsőleg hevülő léleknek. Az egyik alkalmi gondolatoknak eszékora füzése, a másik eszméletető elmélkedés, míg a harmadik már alapos tanulmányra szélesül ki. Hatásuk és értékük is eszerint váltakozik. Tanulmányaiban mint egy mélyen látó, teljesen eredeti és önállóan gondolkozó tudós jelentkezik a szerző előttünk. Ilyen tanulmányok a következő dolgozatai: *Felsőbb iskoláink jövője, Az új biblia hírére, A népművelés akadályai, Gimnáziumi reform.* Azok a dolgozatai pedig, amelyek Sárospatakról szólnak, vagy azzal vannak vonatkozásban a rajongásig szeretett patria és collegium hol derűs hol borus, de mindig édes, mindig vonzó képét tüntetik fel. Ilyenek főként: *Az 1882. jun. 25-ike örömműnnp leírása, A sárospataki Tompa szobor története, Régi pataki diákélet, Töredékes visszaemlékezés a sárospataki főiskolai énekkarra, Visszaemlékezés a régi Sárospatakra, Töredékes gondolatok a sárospataki főiskola sorsa felett.* Mennyi aggódó gond, multat bevilágító, jelent dicsővé tenni akaró, jövőt boldognak látó hit, remény és szeretet nyilatkozik meg ezekben!

De a közelebbi mult évtizedekben egyházi életünkben fölmerült fontosabb eszmék és események is jó részben megtalálják a Radácsi könyvében hivatott szószólójukat. A külföldi stipendiumok, a Prot. Irodalmi Társaság, a Parókhális Könyvtárak, A Karoli alap- és emlék ügye, némelyik egyenesen Radácsitól kezdeményezve, hathatós szavakban jut benne kifejezésre. S hogy még csak egyet említek, az a szépen megírt, rövid visszaemlékezése a szerzőnek, melyet „*Mikor én Tompa legatusa voltam*“ címmel közöl, a költő utolsó napjaira

vet világot s mint ilyen nagyon érdekes irodalomtörténeti adalék.

A Radácsi dolgozatait elszórva, de leginkább a tőle irányított és vezetett Sarospataki Lapoknak és Sarospataki Református Lapoknak a hasábjain időről-időre már olvastuk. De így összegyűjtve s egy csokorba fűzve méginkább felöltik szépségük és igazságuk s még jobban lebilincselik lelkünket. Én legalább édes örömmel olvastam és élveztem ezt a könyvet s a végén áldottam azt a Géniuszt, mely ott lebeg a Radácsi feje felett és őt ilyen művek írására inspirálja. Ave Magister! A hálás tanítványnak jól esik bizonyosságot tenni mesteréről.

S. Szabó József.

Kudrun.

A német közézkornak a Niebelung-éuk mellett legnagyobb művét, a Kudrun hőskölteményt magyarra fordította az eredetinek versmértékében Körös Endre, aki műfordítói hírnevét már Ekkehard híres Walter-dalának kitűnő fordításával is megállapította. A Kudrun csak 1817. az ambrasi gyűjtemény fölfedezése óta ismeri a német irodalom, de azóta egész irodalom keletkezett körülötte. A német irodalom-történetírók kutatják s kutadják szerzőjét, hasztalanul, legfeljebb annyit lehet róla nagy valószínűséggel megállapítani, hogy osztrák ember lehetett, a lovagi élettel teljesen ismerős, erősen vallásos lelkületű, talán pap is s a XIII. század elején írhatta époszat. Mindenesetre elsőrendű költő volt, az emberi léleknek éles szemű ismerője és megértője, az emberi szenvedélyeknek kitűnő rajzolója, akinek jellemrajzoló művészete az első közlő közül való. Az éposz három része tele van a lovagkor romantikus szépségeivel, fényes, pompázó jelenetek tragikái, zord képekkel váltakoznak benne, a cselekvény mesterileg van megalkotva és fűzve. Körös Endre fordítása híven, költői erővel adja vissza az eredetinek szépségeit: a Kudrun-kutatás eredményeinek alapos ismeretével készült s a költői formán teljesen uralkodó költő műve. Sehol nem érezni benne az idegenszerűséget, az eredetinek ódon, középkori nyelvét a mai magyarsággal adja vissza s mégis megtudja tartani az egésznek eredeti középkori szellemét. A fordító műve elé rövid, tömör bevezetést írt, melyben tájékoztat a Kudrun olvasásához szükséges tudnivalókról, a végére pedig magyarázó jegyzeteket csatol. A 268 lapra terjedő kötetet a Kisfaludi társaság adta ki s a Franklin-nyomdából került ki szép kiállításban. Ára 4 K 80 f.

VEGYESEK.

— Felhívás a Magyar Protestáns Irodalmi Társaságtól. Nagytiszteletű Esperes Ur! Ismeretes nagytiszteletű esperes ur előtt az a szorgos igyekezet, amelylyel a M. P. I. T. hazánkban a népszerű vallásos irodalmat nagy aldozattal, de már némi sikerrel műveli. Az is tudva levő, hogy társulatunk „Házi Kincstár” című kiadvány-sorozatában már 10 kötet hiterősítő könyvet, „Koszoru” című sorozatában eddig 160 drb. vallás erkölcsi füzetet hozott forgalomba. Ezek a népszerű kiadványok, mint rendkívüli jutányos művek, (a „Házi Kincstár” kötetenként 2 — korona, a „Koszoru” füzetenként — 08 korona) a nagyközönség vallás-erkölcsi termékenyíté-

sére, hitének erősítésére, erkölcsének nemesítésére lelkének evangéliumi építésére nagyon alkalmas munkáknak bizonyultak s egyes vidékeken a lelkész és tanító urak terjesztő buzgósága folytán nemcsak ismeretesek lettek, hanem kedveltségnek örvendének és nagyobb mennyiségben forognak protestáns közönségünk körében, a „Házi Kincstár” az iskolázottabb közönség, a „Koszoru” az egyszerű nép és az iskolás gyermekek körében. Ez az örvendetes tény kétségtelen bizonyysága annak, hogy e két népszerű vallásos kiadványunk sikeres védőpajzsa mind a romboló hitetlenség, mind a méltelyező vakhit ponyvatermékeivel szemben. Alkotó és építő hit erőforrásait tárják fel a olvasók előtt. Azok a hitfeleink, akik a vallásos iratok rendszeres terjesztésével foglalkoznak hazánkban is, mint a külföldön, évről-évre jobban megerősödnek abban a tapasztalatban, hogy a jó vallásos irat célszerű védőfegyver a hitetlenség ellen és sikeres segédeszköz a lelkész és tanító kezében a keresztyén öntudat erősítésének és a prot. szellem fokozásának szent munkájában. Erre a tapasztalatra támaszkodva, de irodalmi társaságunk népmemesítő hatásának fokozása érdekében is, azzal a tiszteletteljes kéréssel fordulunk nagytiszteletű esperes urhoz: méltóztassék e vallásos iratok terjesztésének fontos ügyét erélyesen felkarolni, alkalmas módon a gyülekezetek pásztorainak és az iskolák vezetőinek munkás szeretetében ajánlani s e végből körlevél útján felkérni a lelkész és tanító urakat: először arra, hogy gyülekezeteiket a M. P. I. T. segítő vagy 3 koronás tagjai közé beléptetni sziveskedjenek; másodsor arra, hogy a „Házi Kincstár” kötetét és a „Koszoru” füzetét társulatunk megbízottja, Hornyánszky Viktor könyvkereskedőtől (Budapest, Akadémia bérháza) minél többen bizományba venni, illetve megbízható egyén által bizományba vétetni, azokból a gyülekezetben készletet tartani s ily módon e kiadványokat a nagyközönségnek könnyen hozzá férhetővé tenni sziveskedjenek. Istennek tetsző, egyházunknak és hazánkunk üdvös dolgot cselekszik, aki a magyar népnek evangéliomi nemesítésében közreműködik. Budapest, 1909. december havában. Hittestvéri és hazafias üdvözléssel Dr. Antal Gábor, a M. P. I. T. e. elnöke. Dr. Zsilinszky Mihály, a M. P. I. T. v. elnöke. Dr. Baksay Sándor, a M. P. I. T. e. másodelnöke. grf. Tisza István, a M. P. I. T. v. másodelnöke. Szöts Farkas, a M. P. I. T. titkára.

— Uj orgona. Január másodikán avatta fel első orgonáját a tiszadobi ref. egyház. 15 esztendei szorgalmas gyűjtés eredménye ez uj orgona. Ez a hosszú időn át való gyűjtés azonban nem annyira a hivek gyöngye áldozatkészségét, hanem inkább az egyház és egyháztagok nagy szegénységét mutatja. Az orgona-avatás a körülményekhez képest fényes ünnepség keretében történt. Csiky Lajos debreceni theol. akad. dékán tartotta az orgona-avató imádságot, mely imádság után Nagy Károly hajdunánási orgonista-kantor szólaltatta meg az uj orgonát s a XXXIII. zsoltár 1. és 2. ik versének eléneklése után Bartha Gyula sajkázai ref. lelkész mondott alkalmi egyházi beszédet a 150 zsoltár 1 és 4-ik verse alapján, ezután pedig az egyház lelkésze Tóth Lajos ismertette az orgona történetét. Végül a gyülekezet elénekelte orgona mellett a „Himnusz” és CXXII. zs. 3. versét, mivel az ünnepség véget ért. Az ünnepségen mindenki sajnálattal vette tu-

domásul, hogy Balthazár Dezső esperes, bár megígérte, fontos elfoglaltsága miatt nem vehetett részt az egyház emez örömnepén. A minden tekintetben csinos külsejű és szép hangu orgonát Augster József és fia pécsi cég készítette.

— **A bujdosók.** Ily címmel a mult évfolyam 51-ik számában Szerkesztő tollából egy cikk jelent meg a Debr. Prot. Lapban, mely a többek között az amerikai ref. magyarság romlása felett is kesergett. Hankó M. Gyula Jounstowni ref. (n. e.) lelkész e jóakarattal és részrehajlatlanul írott cikkéből egy pár sort kikapva, bennünket rossz akarattal vádol. S miért?, mert hitelen információk, közvetlen tanúk és saját észleletünk alapján azt irtuk, hogy az amerikai magyarok gyűlölködnek és hogy a nem csatlakozottak még minket is gyűlölnék. Az, hogy csatlakozott testvéreiket gyűlölik, maguk is elismerik. A jan. 15-iki számában is úgy írnak a bridgeporti csatlakozott egyházzól, mint ellenségeikről. Hogy a magyar református egyház és a magyar állam ellen is készek fordulni, az is szomorú tény, amit nem lehet helyeselni, nem szabad letagadni és okvetlen meg kell javítani. Ez pedig csak a kölcsönös megismerés útján történhetik. A megértés és nem az ítélkezés, a szeretetteljes orvoslás és nem a gyűlölködés volt célja a mi sorainknak is. Gyűlölet nincs is a mi szívünkben idegenbe bujdosó testvéreink iránt, még a nem csatlakozottak iránt sem, akiknek lelki állapotát, midőn megérthetővé kívántunk tenni, tulajdonképpen már mentegettük. A Hankó-féle támadások azonban szerintünk sem fognak javára válni az ügynek, melyekhez lesz még szavunk. Szerk.

— **Nevelés és vallás.** Kell-e a gyermeknek a valást tanítani? Lozinszky Eugenia feleletért e kérdésre, az írőkhoz, a tudósokhoz és a tanítókhoz fordult. Tolsztoj Leo elébe helyezi a teljes tudatlanságot a mai vallástanításnak, mely szerinte sok hazugságot tartalmaz. „Nekünk így folytatja: — nem tűnik már fel ez a hazugság, de a gyermek megérzi és ez tönkreteszi lelkét.” Ellen Key azt szeretné, hogy a szülők magok tanítsák a gyermekeket a bibliából. Röttger az új Rousseau csak felnőtt korában ismertetné meg az Istent az ifjával. Szerinte a vallástanítás diszkreditálja a vallást a gyermekek előtt. Guyot azt kívánja, hogy minden szüle őszintén válaszoljon a gyermekek kérdéseire. „Azt kell nekik mondani, amit mi is tudunk, amit mi is hiszünk és hozzá kell őket szoktatni ahoz, hogy nemcsak egy hit van. Nem kell félni attól sem, hogy a gyermek olyat is kérdezhet, amit mi sem tudunk; ez esetben nyíltan így kell felelni: nem tudom.” Szerintünk ezek a tanácsok nem fedik az igazságot. Az igazság a tárgyra vonatkozó kétségtelen vagy ilyeneknek elfogadott ismeretekből áll. Már most mi a jobb, az e ha csak azon ismeret közöltetik a tudni vágyóval, amit a szüle tud és amit lehet, hogy éppen rosszul tud vagy azon ismeret, ami mégis bizonyos nyilvános ellenőrzés alatt áll? Ami pedig egyenesen a vallástanítást illeti, az a helyes, hogy az az alsófokon nem annyira tanítás, mint inkább nevelés legyen. Nem tan, hanem élet.

— **Uj theologiai doktor.** Örömmel értesítük olvasóinkat, hogy Veress István bihariószegi lelkész, lapunk

jeles munkatársa a mult napokban theologiai doktorátust nyert a bécsi egyetemhez kapcsolt Prot. Theol. Fakultáson. A doktori cím és méltóság adományozására alapul nevezett lelkészünk nagyobb szabásu dolgozata szolgált, mely a kalvinizmus alapelveinek a magyar államra való befolyását fejtegeti. A tiz fejezetből álló munka címe: Einfluss der Calvinischen Grundsätze auf das Kirchen und Staatwesen in Ungarn. A fejezetek: I. Bevezetés. II. A Reformáció kezdete Magyarországon. III. A kálvini alapelvek. IV. A kálvini reformáció hazánkban. V. Kálviniista fejedelmek Erdélyben. VI. A magyar kálvinizmus története Erdély önállóságának megszűnté óta. VIII. A magyar ref. egyház alkotmánya. IX. Kálvinizmus irók. X. A kálvinizmus befolyása az államra. A bécsi egyetem prot. theol. fakultása nemcsak doktorátust adott a munkáért, de azon óhaját is kifejezte, hogy az külön is kinyomattassék. Ez a magyar ref. egyház érdekében is felettebb kívánatos volna, mert csak így vehet hirt rólunk a külföld. Társadalmi uton vagy amint a Bod Péter latin nyelvű nagy munkájával történt, a kerületek támogatásával, meglehet csinálni a dolgot és legalább ezen a módon jutalmazni a szerzőt, ki magának theologiai doktorságot, nekünk pedig hirt és dicsőséget szerzett és akinek kitüntetéséről nekünk is jól esik hirt adni és szerencsét kívánni. Éljen az új theologiai doktor, éljen Veress Pista!

— **Halálozások.** Amint résztvétellel értesülünk Pótor Dániel szatmárnémeti lelkész f. hó 9-én 77 éves korában elhunyt. A megboldogult 48 évig volt lelkész, halála népes családot s abban különösebben a mi szeretett barátunkat és atyánkfiát, a költő lelkű irót, iskolánk jelesképzettségű tanulóját, Pótor Elemér csengeri lelkészt borította gyászba. Béke poraira. Most adunk hirt Somogyi Gyula egyházas rádóci, Balogh György bicskei lelkészek, mindketten széles körben tisztelt patriárka papok haláláról. A. B. F. R. A. Enyedi tanártársunk hitvesének, Fejes Aronné Köpeczi Bocz Irmának szomorú elhunytáról is csak most érkezett hozzánk a tévedésből mas helyre kézbesített gyászt hirdető levél. Az elhunyt kedves porai csendesesen pihenjenek, a szomorú felek megvigasztaltassanak.

— **A békésbáti választásokhoz.** A Debreczeni Prot. Lap ez évi január 22-iki számában megjelent soraimra a mi szeretett esperesünk tollából hosszabb nyilatkozat jelent meg. Szerkesztő ur volt szives csillag alatt néhány sornyi válaszszerű észrevételt fűzni a nyilatkozathoz. Abban az észrevételben röviden benne van, a mit én szeretve tisztelt esperesünknek a nyilvánosság előtt a mi házi ügyünkre vonatkozólag válaszolhattam volna; legfőképpen az, hogy fölszólalásom éle nem irányult az elnökség ellen. A szerkesztő ur által írottakhoz csupán azt fűzhetem hozzá, hogy végtelen sajnálom, hogy kedves esperesünk jó szivéből olyan keserű érzelmeket váltott ki szerény közleményem. Szerkesztő urnak köszönetet mondok soraiért, de főképpen azért, hogy közleményemet mondhatni az utolsó órában tette közzé, a mikorra a békésbáti gyülekezetek már bizonyára leszavaztak; amikor már a közlemény nem irányithatta s nem befolyásolhatta — ilyen igényei nem is voltak — a szavazást. Körösladány, 1910. febr. 1. Tóth József lelkész.

— **Ovatio.** Amint értesülünk, Nagy Károly makói ref. lelkészt kedves meglepetésben részesítették hivei. A mi királyi tanácsos jóbarátunk a mult év folyamán foglalta el a Csécsi-féle belvárosi parókiát. Ez alkalmat

használták fel az ujjvárosi hívek arra nézve, hogy szeretett lelkészek iránt való ragaszkodásukat külső látható emlékekkel is megbizonyítsák. Ez az emlék mesterialan készült vert ezüst teljes íróasztali készletből áll, melyet fényes küldöttség adott által az ünnepeltnek, kit mi is szívből üdvözlünk.

— A debreceni Kálvin emlékmű végrehajtó bizottsága folyó évi január hó 31-en Domahidy Elemér elnökelete alatt gyűlést tartott. A bizottság örömmel vette tudomásul, hogy e célra már 7902 korona 82 fillér folyt be az egyházkerületi pénztárba, de az adományok még egyre érkeznek az ország minden részéből. Nem dől el még most sem az a kérdés, hogy a debreceni református egyház és a debreceni polgárság, melynek aldozatkésztségétől a bizottság sokat vár, milyen módon járuljon hozzá az emlékmű létesítéséhez. A főtisztelt püspöki hivatal még az 1909-ik év augusztus havában megküldötte minden egyházközségbe a bizottság gyűjtőívét, de ez mind ezideig semmi eredményre nem vezetett a debreceni egyházban. Ezért a bizottság megkeresi a debreceni presbyteriumot, hogy ez ügyben sürgősen intézkedjék. Foglalkozott a bizottság azzal a kérdéssel is, hogy a felállítandó emlékmű milyen természetű legyen. Ennek tárgyalása a gyűjtés előrehaladott stádiumában már időszerű. A bizottság beható es sokoldalú eszmecsere után abban állapodott meg, hogy a döntésre hivatott nagybizottságnak javasolni fogja, miszerint az alkotandó emlékműnek főalakja Kálvin János legyen, tarsalakjai pedig Meliusz Péter, a magyar Kálvin és Boesky István, a magyar protestáns vallásszabadság tipikus hőse.

— A „Vasárnapi Ujság” január 30-iki száma nagy érdekességű képet közöl: Hegedüs László rajzát József főherczeg jelmezbáljáról, a művésznak a helyszínen fölvevett vázlatai alapján. A lap első helyen dr. Mészáros Gyula közleménye áll a baskirokról, a baskir-földön fölvevett képekkel. A konstantinápolyi Csiraganpalota égését, a budapesti francia otthont, a budapesti utca új speciilitását, a Messenger-bojt érdekes képek mutatják be. Szépirodalmi olvasmányok: Nagy Zoltán és Kosztolányi Dezső verse, Szemere György regénye, Rákosi Viktor regényes korrajza a parisi kommunáról, Hrabovszky Julia élbeszélése. Egyébb közlemények: Oláh Gyula cikke az ebredés korszakáról, tárcacikk a hétről s a rendes heti rovatok: Irodalom és művészet, sakkjáték stb. A „Vasárnapi Ujság” előfizetési ára negyed évre 4 kor. a „Világkrónika”-val együtt 4 kor. 80 fill. Megrendelhető a „Vasárnapi Ujság” kiadóhivatalában (Budapest, IV. kerület, Egyetem utca 4. szám.) Ugyanitt megrendelhető a „Képes-Néplap” a legolcsóbb ujság a magyar nép számára. félelve 2 kor. 40 fill.

— Uj református népiskolák felállítása ügyében nagyon érdekes határozatot hozott az erdélyi református egyházkerület igazgató tanácsa, mint a Református Szemle f. évi jan. 28-iki számából olvassuk. Nevezett lap társunk regisztálván Püspökünknek 1909. dec. 31-én református népiskolánk megmentése ügyében kibocsátott pasztorlevelét, elmondja, hogy az erdélyi egyházkerület igazgató tanácsa „egy felmerült esetből kifolyólag hozott határozatával új utat és módot mutatott arra, hogy mimódon lehet a felekezeti iskolák fentartását előmozdítani. Egyik marosi egyházmegyei egyházközségünk központi tőkénének kifizetését kérte, abból a cél-

ból, hogy tanítói állását szervezze és iskolaépületet emeljen, mert ellenkező esetben kénytelen lesz iskoláját vagy becsukni, vagy államosítani. Az igazgatótanács azonban a tőkét nem adta ki, hanem felhívta az egyházközséget, hogy a vármegyei közigazgatási bizottsággal mondassa ki a második tanítói állás szervezésének és tanterem építésének szükségét s azután forduljon az egyetemes konventhez e címen segélyért, mert az egyetemes konvent, adósegélyt igénybevevő egyházközségeknek, ha az illetékes közigazgatási bizottság fentebb jelzett rendezést dokumentálja, az egyetemes adóalapból évi 524 korona segélyt folyósít, amelyből egyelőre új tanítói állást lehet szervezni, az egyházközség részéről biztosítandó 100 korona tanítói fizetésnek az 1907. évi 27. t.-c. alapján igénybe veendő kiegészítéssel, másfelől pedig építkezésekre is lehet fordítani bizonyos összeget.

Pályázat.

A vadászi református elemi fiúiskola tanítói állása, mely énekvezéri teendővel is egybe van kötve, református vallású férfi emberrel azonnal betöltendő.

Javadalma a földet és a természetbeni járandóságokat is pénzértékben véve 1716 korona, ezenkívül pedig tisztességes lakás és kert.

Jó hang, orgonázni tudás és erős vallásos érzület megkívántatnak.

Pályázni akarók kérvényüket okmányaikkal és folyó február hónapban kelt szolgálati bizonyítványukkal felszerelve 1910. február hó 22-ig adják be a vadászi református lelkészi hivatalhoz.

Az állás a választás után azonnal elfoglalandó.

Vadász, (Arad m.) 1910. febr. 3.

Vass Jenő
reform. lelkész.

Pályázat.

A pátróhai ref. egyház felekezeti II-od népitanítói állomására pályázat hirdettetik.

Javadalma: 1. Természetbeni lakás vagy törvényes lakbér. 2. Ezer korona törzsfizetés, melyben 376 korona államsegély és megteelő korpótlék.

Teendői: Az egyháztanács által kijelölendő osztályok tanterv szerinti tanítása, a gyermekek hazafias, vallás-erkölcsös nevelése és szükség esetén a lelkész vagy kántor helyettesítése.

Pályázhatnak református vallású, okleveles

nőtlen tanítók, kik pályázati kérvényeket folyó évi február 20 ig alulirothoz adják vagy küldjék be.

Személyes jelentkezés ének-, orgona-, esetleg szószéki próba céljából előnyt nyújt és a megválasztandó köteles állomását folyó évi március 1-re elfoglalni.

Pátróhán, 1910. január 31-én.

Balogh József
iskolasz. elnök.

Pályázat.

Az erdélyi ref. egyházkerületben, a szilágyszolnoki ref. egyházmegyébe kebeleztet szilágynagyalui egyházközség kántororganista, — énekezői állásra pályázat hirdetik.

Javadalom: 1) 3 szoba, konyha, kamrából álló tisztességes lakás kerttel s a meglevő melléképületekkel. 2) 1000 (egyezer) K évi készpénz fizetés, havonkénti előleges részletekben. 3) stóla bucsuztatással végzett temetésért 2 K, anélkül 1 K. 4) Jegyzőkönyvek vezetése s. jegyzői teendők ellátásáért évi 20 kor.

Kötelességek: a rendes isteni tiszteletek s temetések alkalmával a kántori teendők végzése. Az állami iskola rendes s ismétlő tanulóinak egyházi ének tanítása, szabályrendelet szerint. Egyházi dalárda szervezés s vezetés. Felnöttek vasárnapi egyházi énektanítása. Legátusoknak szál-lásadás. Lelkész akadályoztatás esetén istentisztelet végzése. Jegyzői teendők ellátása. Pályázati határidő 1910. február 10. Folyamodványok nt. K. Nagy Elek esperes urhoz, Bogdánd — Szilágymegye, posta helyben — küldendők. Tanítói oklevéllel bírók előnyben részesülnek. Megválasztott kántor az orsz. lelkészi nyugdíj intézetnek kötelezett tagja.

Kovács Albert
ref. lelkész.

Pályázat

a kántorjánosi és nyiriklódi ref. segédlelkészi állásra.

Mostani káplánom több felé rendes lelkészül hivatván, állása betöltendő lesz.

Javadalma: évi államsegély 500 korona és teljes ellátás megtoldva 100 koronával ágynemű és mosás helyett.

Kötelessége: a lelkészi teendők végzése és irodai munkák.

Az állás mostani segédem eltávozásával foglalandó el, mit később fogok tudatni.

Segesváry József
ref. lelkész.

Pályázat.

Az akli ref. elemi iskola kántortanítói állása, okleveles állandó rendes férfitanítói hivatal, református egyénnel azonnal betöltendő.

Javadalma: 2 szobás lakás konyha, nagy fél kerttel; 40 véka rostált tiszta búza; 5 hold szántóföld, melynek adóját az egyház fizeti; munkaváltság 24 kor., borváltság 42 kor., 10 szekér szénaváltság 60 kor., erdőváltság 32 kor., és 5 öl tüzifa beszállítva. Azon fölül 178 kor., állami kiegészítés. Pályázók kérvényeiket február 6-ig a nevetlenfalui ref. lelkészi hivatalhoz (u. p. Halmi, Ugocsamegye) terjesszék be.

Nevetlenfalu, (u. p. Halmi, Ugocsamegye)
1910. január 21.

Szentpétery István
ref. lelkész.

Felelős szerkesztő:
Dr. Ferenczy Gyula.

Toronyórák

palota-, városközi-, gyári- és lak-tanya berendezését a legelőnyöseb-ben eszközli

Mayer Károly utóda
Müller János
első magyar óragyár

= gőzerő berendezéssel =
Budapest, VII., Csömöri-u.

50. saját házban.

Képes árjegyzékek és költségvetések bérmentve.

„PETŐFI“

ÖSSZES KÖLTEMÉNYEI.

Uj népies és ifjusági teljes kiadás. A szövegét ellenőrizte és bevezetéssel ellátta:

Kardos Albert

a költő arcképével:

Rendkívül díszes aranyozott vászonfedelű kötésben. Fedelén „PETŐFI“ aranyozott dombornyomásu arcképével.

Á r a 2 korona 40 fillér.

Megrendelhető a kiadónál:

Hegedüs és Sándor

könyvkiadóhivatalában

DEBRECENBEN.

Hajdumegyei Népbank

mint szövetkezet.

Debrecen, Piac-u. 69. sz.

Kölcsönöket ad: 1. Kezességre egy vagy több elfogadható kezes jótállása mellett, még azon esetben is, ha kezesek nem szövetkezeti tagok. 2. Jelzálog kölcsönöket ingatlanokra való bekebelezés mellett. 3. Zálog kölcsönöket biztosításként elfogadható értékekre. 4. Előleg kölcsönöket a fizetett összeg kilenc-tizedrészt erejéig, kezesség nélkül.

Minden 100 korona kölcsön heti 50 fillérjével fizethető vissza, melyben a kamat is benfoglaltatik, tehát külön kamatot nem kell fizetni.

A törzsbetétek 6 százalékos jövedelmeznek.

Kölcsönöket a hét bármely napján utólag fizetendő legolcsóbb kamal mellett folyósít. A törzsbetét befizetésük a hét bármely köznapján a hivatalos órák alatt eszközölhetők.

Vidéki tagok befizetését megkönnyítjük az által, hogy a pénz beküldésére postatakarékpénztári befizetési lapokat díjtalanul adunk.

Az intézet tagjainak száma öt évi fennállás alatt 4500-ra emelkedett, akik 20260 törzsbetétre több mint Egy és egy negyed millió koronát fizettek be. A kihelyezett kötvény állományunk pedig ez idő szerint a 1.800.000 koronát meghaladja.

Dr. Ferenczy Gyula, aelnök. **Dr. Brukner Ernő,** elnök.

Dr. Révi Nándor, jogtanácsos. **ifj. Widder Sámuel,** ügyv. igazgató.

120 hektoliter saját termésű, jó minőségű Érmelléki fehér asztali borom van eladó. 56 literen felüli mennyiségben adom 36
=====
koronájával. =====

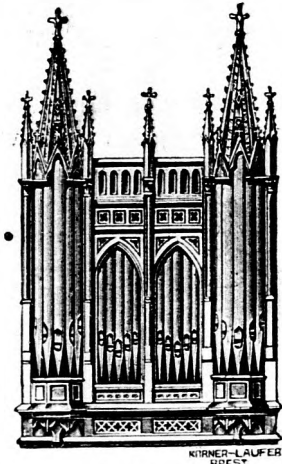
Levélben értekezhetünk **Kóly,** (Biharm.)

Szentkirályi Károly
ref. lelkész.

Csak első
díjakkal
kitüntetve.

Alapított
1907-ben.

A pécsi
orazágos
kiállításon
állami
aranyérem-
mel kitün-
tetve.

Alapított
1897-ben.

Angster József és Fia

P é c s.

Orgona- és harmoniumgyár

A budapesti bazilika nagy orgonájának építője. Ajánlják kitűnő hang- és erős szerkezetű légnymatu és elektromos berendezésű

Orgonáikat

a legjutányosabb árak mellett, művészi kivitelben. —
Raktáron kitűnő hangu

HARMONIUMOK minden nagyságban.

Elektromos fújtató készülékek.

Árjegyzéket kívánatra ingyen küldünk.

Sesztina Lajos

vaskereskedése

DEBRECZEN, Piacz-utca 23. sz.

Fegyvertöltény-hüvelyek :

Lefauchaux és Lancaster barna, szürke, zöld.
Hüvely dugasz, réz-gyutaes.

Revolver és Flaubert töltények. Ólom-sörét.
Revolverek, Flaubert-fegyverek.

Szétküldés 5 kilós postacsomagokban.

Vaskályhák fa- és szénfűtésre.

Meidinger, Kráder és Friedlandi kályhák.

Főzőkályhák.

Alapított 1851-ben.

DÁVIDHÁZY KÁLMÁN

elsőrangú könyvkötészete és diszműves üzlete
DEBRECEN, Fűvészkert-utca 9.

Teljesen modern berendezésű üzlet. Megbízható s kifogastalan munkát készít mindennemű könyvkötészeti, diszműcikkben és bőrmunkákban.

Ima-, Énekeskönyv s más *Egyházi műveket* tömeges mennyiségben, versenyképes kivitelben és *gyári áron*.

Anyakönyveket, tartós jó kötésben. Szent Bibliát és emléklapokat különleges diszkötésben jubileumokra.

Aranykönyvek egyházak számára mely játékony adományok nyilvántartására is alkalmas.

Kéziratok befoglalására táblákat, melyek a szószéken vagy temetéseknél előnyösen használhatók.

Iskolák számára térképek és táblázatok felhuzását vászonra vagy papírra és ezeken kívül még számos szakba vágó munkát.

Szükséglet esetén bármely cikkre nézve azonnal szolgálók, — számítások a különleges munkákhoz, — mint *Diszablák, Emléklap és aranykönyveken, rajzokkal, kívánatra izletet stylusban, levéltári okmánytartók.*

Novotny Antal

harangöntőde és
vasharanglábgyár

Temesvár - Gyárvaros.

Ajánlja magát több évi szavatolás mellett régi harangok újraöntésére, valamint új harangok és teljes harangcsoporthoz előre meghatározott hangok utáni elkészítésére. Különösen ajánlja saját találmányu új modern átlyukasztott

harangjait

melyek felső részükön a hege-düéhez hasonló S alakú nyílásokkal vannak ellátva és azért erősebb, terjedelmesebb és mélyebb hang-

guak, mint régi modoruak. Ily szerkezetű 327 kgos harang hangban egyenlő 461 kgos régi modoru haranggal. Ajánl továbbá fogatható vertvas-koronákat, régi harangok lyekkel való újra szerelését és vertvas-harang állványokait.

Költségvetések és képes árlapok díjmentesen szolgáltatnak. — Az 1896 orsz. kiállításon milleniumi nagy érmmel kitüntette.

Orgona és Harmonium gyár

Gőzerő hajtás és saját villamos világítással berendezve.

Országgh Sándor és Fia

cs. és kir. udvari szállító

RAKOS-PALOTA, Budapest mellett.

Az 1885. évi országos kiállításon „nagy diszoklevéllel” (első díj) és „Ferenc József lovagrenddel”, az 1904. évi veszprémi kiállításon „arany érmmel” (első díj), az 1906. évi kassai kiállításon „diszoklevéllel” (első díj) kitüntetve, azonkívül számtalan kitüntetés és elismerés.

Ajánlják kitünő hangú és szerkezetű, főleg a legújabb légnyomatu (pneumatikai) orgonákat, melyek rendkívül könnyű játékmód és a változatok egyszerű kezelése mellett, az időjárás minden viszontagságának ellenállnak. Szolid munka és jutányos árak. Kisebb orgonáink készletben vannak. Eddig 700-nál több új orgona lett szállítva. Raktáron kitünő hangú harmoniumok minden nagyságban. Harmoniumok tetszésszerű rajz és változat összeállításával rendelésre készülnek.

Arjegyzék és részletes tervezet kívánatra díjmentesen küldetik.

Löfkovits Arthur

— óras, ékszerész üzlete Debrecen, Piac-u. —

Egyházi készletek, keresztelő edények, urasztali poharak, tányérok, kannák alkalmi ajándékok nagy raktára.

A református egyházak szállítója.

Legjobbak Legszebbek

a

Kobrak cipők.

Raktár:

Legelegán-
sabbak.

Debrecen,
Piac-utca 42.

(Hungária kávéházzal szemben.)

Konfirmációi könyv.**Konfirmációra előkészítő káté.**

Irta: Szoboszlai Pap István.

Közrebocsátotta: Révész Bálint.

Átdolgozta: S. Szabó József.

27-ik kiadás.

Ára 30 fillér, minden 10-re egy ingyenpéldányt és azonkívül 10 százalék engedményt adunk.

Hegedüs és Sándor
könyvkiadóhivatala, Debrecen.**Lengyel Samu**kalap- és uri divat üzlete
Debrecen, Piac-u. 43.Eredeti angol és hazai gyártmányu,
valamint a világhírű BORSALINO**K | A | L | A | P | O | K .**Házilag készült férfi ingek,
gallérok és nyakkendők!!!**Férfi divat különlegességek**

☞ Olcsó, de határozott árak. ☜

Lelkészeknek és egyházi tisztviselőknek
5 százalék engedmény.**Szántó József**

papi- uri és egyenruhakészítő

Hódmezővásárhely.

Az „Országos Lelkész-Egyesület” című hetilap 1909 május 1-sei számában cégemről megjelent ajánló sorok.

A papi egyenruha dolgában az a kérés van lelkész társaimhoz, hogy az egyenruhát lehetőleg Szántó József Hódmezővásárhelyi szabómesterrel méltóztatassanak készíttetni. Ezen ajánlatomat jó lélekkel, tapasztalásra alapítva teszem. Az én egyenruhám Szántó ur próba nélkül készítette és pedig akként, szabása igazán nem hagy fenn semmi kívánni valót. A kelme finomságát tekintve is állithatom, hogy a ruhát a Szántó ur által adot minőségben olcsóbban más szabó sem készítheti. De meg nagyon félek, hogy több mesterekkel készíttetve, majd nagyon sokféle lesz a ruhánk vagyis nem lesz egyenruhánk. Azt természetesen nem tartom lehetőnek, a konkurenciából mindenkit kizárjunk: de azt legyen szabad kérnem, hogy nagyon megválasszuk a mestert és lehetőleg Szántóval készíttessünk: aki amellettt szakavatott és a pusztán levélbeli megrendeléssel próba nélkül is előállítási képességén kívül az is beszél, hogy már eddig is sokat áldozott a ruha stilszerű előállításának előkészítése által kitűzött célunkért. Legujabban egy teljes papi egyenruhát ajándékozott egyesületünknek, amelyet az ugyancsak általa ajándékozott üvegszekrényben a debreceni főiskola muzeumában helyeztünk el, mint az O. R. L. E. tulajdonát s egyik alkotásának látható bizonyosságát.

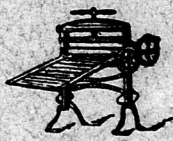
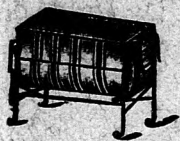
Dr. Baltazár Dezső
elnök.

Egy ilyen általam készített teljes dísz papi öltöny (mint a öltöny a debreceni akadémia muzeumában van elhelyezve, melynek kivitele szerint egyformán készülnek az általam szállítandó ref. papi egyenruhák amiért a megrendelésekhez feleslegesen tettem a szövetminták előzetes küldését és a hosszadalmas levelezéseket. Fenti ruhákat készíttetni óhajtó érdeklődőknek bővebb felvilágosítást, ez ügyben képes árjegyzékeket mértékvételi magyarázattal ingyen és bérmentve küldök.

Teljes tisztelettel

Szántó Józsefpapi-, uri- és egyenruha
szabó.

Nyomatott a Prot. Lap könyvnyomdájában.

TÓTH GYULA

Debrecen, Piac-utca 20.

Budweiszi és honi gyártmányu porcellán, valamint Meidinger köpeny és öntött

vaskályhák.

Minden szerkezetü vas- és porcellánburkolatu konyhák. Multiplicator hőfejlesztő kályhabetétek, vadászfegyverek és felszerelések, revolverek, hüvelyek és töltények

Lőporáruda.

Ujdonság! Browning-rendszerű ismétlő fegyver 190. minta.

Szén- és fakosarak, melegvédők, fürdőkádak, vasbutorok, gyermekszékek és kocsik, mosdókészletek, fényezett konyhafelszerelések, gépmangorlók és facsarók, gummi átvonattal

Kénes árjegyzék ingyen és bérmentve.

baktai EGRY FERENCZ

Pozdeck és Thury utóda.

Kisgejőczőn

Ung megye

Alapítva 1793-ban.

Budapesten

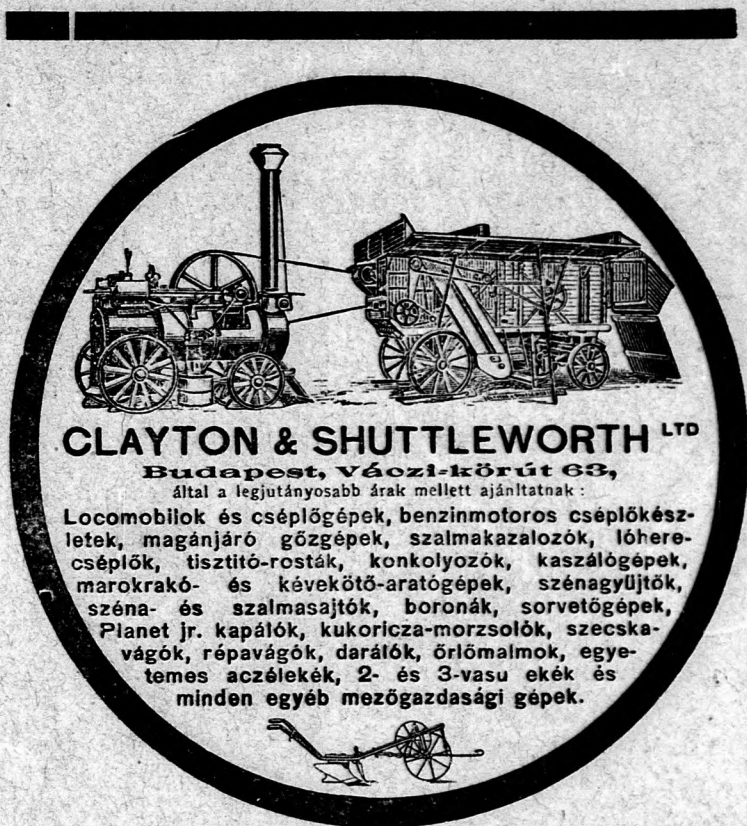
VI. Lehel-u. 8/a.

Alapítva 1847-ben.

Harangöntőde.

Készíték Budapesti és kisgejőezi műhelyemben minden nagyságu és hangu harangokat a kivánt összhangban, a legnagyobb felelősség mellett. Felszerelve új modern forgatható vaskoronával, amelyek elmés szerkezetüknél fogva a tornyot megóvják a rázkódástól, és a harang tartósságát is beláthatlan időre biztosítják. Emellett könnyű járatuknál fogva egy ember által egyszerre több harang is huzható. Készíték vasharanglábakat, álló vagy fekvő szerkezetben a legszebb és legjobb kivitelben.

Nagyobb harang öntetett általam Kisgejőczőn közel egy ezer darab, és budapesten 1650 drb. felszerelve Budapesten az európai híru Pozdech-féle vaskoronákkal és Kisgejőczőn a saját találmányu szabadalmazott koronákkal, amelyekért igen sok kitüntetést (külföldön is) és elismerő iratot kaptunk. Hajdu és Biharvár-megyék területén a következő egyházak kaptak harangokat: u. m. Hajdunádas, Hajdudorog, Hajduböszörmény, Hajduhadház, Hajduszentmihály, Balmazújváros, Püspökkladány, Nádudvar, Debrecen, Mikepércs Derecske, Bagamér, Báránd, N. Váradi, N. Szalonta, N. Bajom, N. Léta, N. Szántó, Berettyóújfalú, Ér-Diószeg, Ér-Endréd, Érmihályfalva, Ér-Hatvan, Biharpuszta, Kismarja, Mezőkeresztes, Csermő, Füzeggyarmat, Mezőgyán, Mezőkövesd, Pocsaj, Gálos petri, Tiszavalk, Tiszalucz, Árpád, Erdőgyarok, Hosszupálvi, Bihar-diószeg Feketebátor, Szakál. stb.

CLAYTON & SHUTTLEWORTH LTD

Budapest, Váci-körút 63.

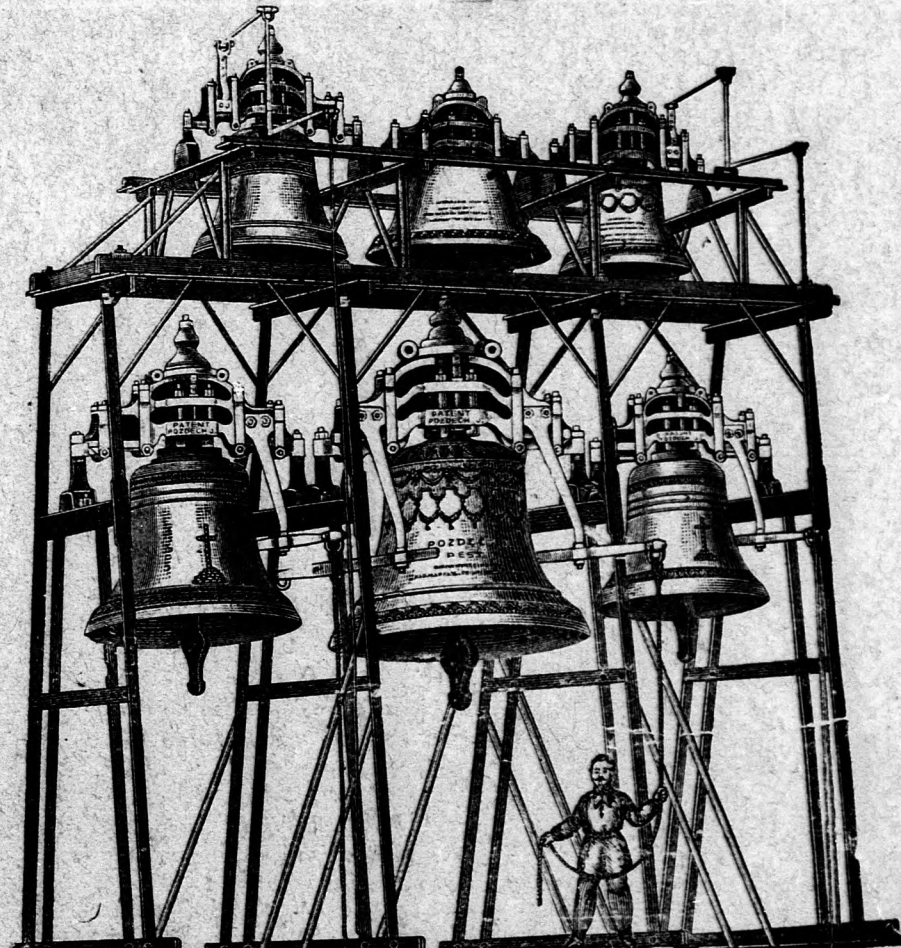
által a legjutányosabb árak mellett ajánlatnak:

Locomobilok és cséplőgépek, benzinmotoros cséplőkészletek, magánjáró gőzgépek, szalmakazalozók, löhercséplők, tisztító-rosták, konkolyozók, kaszálógépek, marokrakó- és kéveköto-aratógépek, szénagyűjtők, széna- és szalmasajtók, boronák, sorvetőgépek, Planet jr. kapálók, kukoricza-morzsolók, szecska-vágók, répavágók, darálók, őrlőmalmok, egytemes aczélekék, 2- és 3-vasu ekék és minden egyéb mezőgazdasági gépek.

Képvisálet és raktár

Laczka László urnál Debreczen.

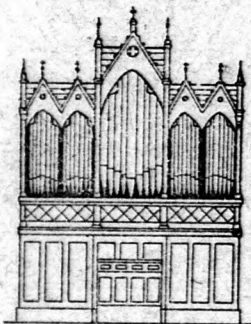

Er-Endréd, Érmihályfalva, Ér-Hatvan, Biharpuszta, Kismarja, Mezőkeresztes, Csermő, Füzeggyarmat, Mezőgyán, Mezőkövesd, Pocsaj, Gálos petri, Tiszavalk, Tiszalucz, Árpád, Erdőgyarok, Hosszupálvi, Bihar-diószeg Feketebátor, Szakál. stb.

Rieger Ottó

villamos gépekkel berendezett és a kir. udvar orgonagyára. **Hazánk legnagyobb orgonájának a király orgonájának** (koronázási templom) alkotója.

Budapest, VII. Garay-u. 48.
császári- és királyi udvari szállító.

A bécsi, párisi, pécsi stb. kiállításokon kitüntetve. Kedvező fizetési feltételek mellett kiváló tiszta légnyomású csőrendszerű (pneumatikus) tartós nemes hangú orgonákat szállít 37 év óta 1600 orgonát szállított, közte a

„Király orgonáját”

amely mű ezidő szerint **Hazánk legnagyobb orgonája**. 16 változatú villanyerőre berendezve. Orgona javításokat és hangolásokat a legmérsékeltebb árban teljesít.

Orgona jókarban tartását elvállalja. Katalógussal tervezetekkel és rajzokkal kívánatra díjmentesen szolgál.

Rieger orgonagyárai 36 évi fennállás óta 1500 orgonát szállítottak.

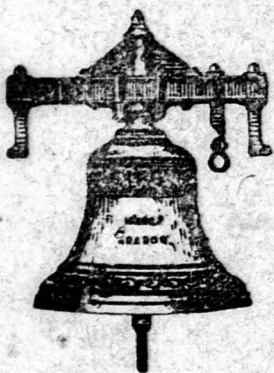
Alapított 1840.

Alapított 1840.

Hönig Frigyes

gőzüzemre berendezett harang és erőntödéje, szivattyúgyár

ARAD, RÁKÓCZI-UTCA 11—28. SZÁM.

Ajánlja cs. és kir. szabadalmazott harangjait, melyekkel bármely más haranggal szemben egy azon hang előállításánál 3—46% súly és ármegetakarítás éretik el. Kitűnő jó hang és tartóságaért több évi jótállás.

Legkedvezőbb fizetési feltételek.

Forgatható és igen könnyen lódítható vas harang felszerelések, melyekkel egy ember több harangot húzhat és tűzmentes vasárványokkal. Régi harangoknak vas-szerelésre alá kitását, avagy azoknak esékely fölülfizetés mellett új harangokkal való felszerelését.

Képes árlapok és költségvetések kívánatra ingyen és bérmentve küldetnek.

1890-ben a legnagyobb állami éremmel kitüntette.

ORGONA !!

Nagyváradon, fő-utca 51/15.

ÚJ ORGONÁKAT

készíték a legújabb pneumatikus csőrendszer szerint, golós-ládaival. Biztos működéséért még a **legnedvesebb templomban is** kezeskedem.

ORGONÁIM az elképzelhető könnyedségű játszás-móddal birnak és mindamellett az egyes sipok a leggyorsabb játszás mellett is **precizen** azonnal megszólalnak.

Elvállalok továbbá

régi orgonákat

átalakítás, javítás és hangolás a legjutányosabb árban.

ORSZÁGH ANTAL

orgona készítő.

Király balzsam

Köszvény és csusz ellen.

Legújabb gyógyszer.

Ezen balzsam legújabb gyógyszer úgy belsőleg, mint külsőleg mindenféle fájdalmak ellen. **Király-balzsam** készítményem mint házi szer szükséges, hogy minden háznál kéznél legyen, mert úgy belsőleg, mint külsőleg kitűnő hasznos szer.

Belsőleg gyomorfájásnál gyomorgörcsnél csikarásnál, fejfájásnál azonnal hat s legjobb fájdalomcsillapító.

Külsőleg tekintélyes orvosok ajánlják **köszvény**nél **csuznál** továbbá meghűléseknél, fog és fejfájásnál pár perc alatt hat. Igen hasznos gyógyszer még szájvizhez cseppentve rossz lehellet szagtalanításra 1 üveg 2 k 65 f. 3 üveg 6 kor. 5 fill. Utánvétellel bérmentve.

Magyar ember nem használ mást csak a híres

Hajdusági pedrót !!

mely legjobb bajusznövesztő és ápoló szer az összes bajuszpedrő készítmények között. Hatása gyors és biztos

Postán 3 dobozt 2 K. 15 fillérért. 6 dobozt 3 K. 65 fillérért bérmentve utánvétellel küld a készítő.

Grósz Nagy Ferencz

„Arany egyszaru” gyógyszer-tára a hol mindnn bel- és külföldi gyógyszerkülönlegességek erdetti árakban szerezhetők be.

Nyomatott a Debreceni Protestáns Lap könyvnyomdájában.